

QVADERNS D'ESTVDI

ANY IV. VOL. II. NÚM. 4

MAIG 1919

WINDELBAND

EL filòsof Guillem Windelband nasqué a Postdam l'onze de maig de 1848. Estudià primerament història i després filosofia i ciències naturals. Es doctorà a Berlín, en 1870, presentant la memòria *Die Lehren von Zufall*. A Berlín mateix, en 1873, fon nomenat privat dozent i tres anys més tard professor de Zuric. En 1877 passà a Freiburg i en 1882 a Strassburg. Abans de la guerra es trobava exercint en l'Universitat de Heidelberg, on fou cridat en 1903.

Entre les seves obres cal esmentar principalment *Der Wille von Wahrheit*, exposada en dotze lliçons; *Lehrbuch der Geschichte der Philosophie, Geschichte und Naturwissenschaft*; i *Phaludien*, son recull de conferències i discursos que en conjunt constitueixen el resum d'un tractat sistemàtic de filosofia.

Windelband, influït per Plató, Kant i Fichte, defensa un criticisme teleològic de caràcter volitiu. La seva filosofia és per definició una ciència de les valors: *Kritische Wissenschaft von allgemeingültigen Werten* (ciència crítica de les valors de corrent general). Dóna als conceptes de valor, de finalitat i de norma una importància capital. Sobre les va-

lors basteix tot un sistema normal. Aquest es divideix en *lògica*, ètica i estètica. De les tres formes de valor general, restes de la doctrina hedonística: veritat, bo i bell en dedueix unes valors generals paraleles per les ciències filosòfiques que corresponen: a la lògica, veritat en el pensar; a l'ètica, bondat en els actes; i a l'estètica, bellesa en els sentits.

Formen l'objecte de la seva filosofia els judicis de valor *Beurteilung* (judici sobre judici). «Tota proposició, diu Windelband, és una combinació de judici i *Beurteilung*». Estableix, però, un distintiu entre el judici teorètic i el *Beurteilung*. «Un judici expressa el contingut de dues idees; en un *Beurteilung* hi ha una correspondència entre l'objecte imaginat i el judici de començament». «Entre aquestes dues frases: *aquesta cosa és blanca*; *aquesta cosa és bona*, hi ha una diferència fonamental, malgrat ésser la mateixa la part gramatical». «El predicat de la primera és un predicat de judici, perquè la representació és objectiva i té una definició presa; el predicat de la segona és un predicat *Beurteilung*, perquè el coneixement senta una finalitat de relació demostrada». «El predicat *Beurteilung* és sempre una manifestació d'aprovació o desaprovació». Una cosa és agradable o desagradable, un concepte és veritable o fals, un acte és bo o dolent. Tot *Beurteilung* suposa la significació que se li reconeix i té, per tant, una forma alternativa d'assentiment o de condemna. En front del pragmatisme ha afegit la valor de la vida de la veritat, qualitat amb la qual les «representacions esdevenen mitjans necessaris a nostres actes, perquè satisfacin nostres necessitats». La valoració universal és en aquest cercle de veritat un punt de mira sense exclusió. «No és necessari que tots els exemplars de l'espècie *homo sapiens* siguin conformes per l'aprovació del judici. Potser no es trobaria la valor universal en sentit filosòfic

per mitjà d'una inducció ajustada a l'apreciació real. És possible que les mateixes causes provoquin per tothom les mateixes errors. Una idea té tan valor per la veritat com per la mentida, com molts homes reconeixen i molts altres no reconeixen. Les valors generals de què tracta Windelband no es funden en els fets reals, sinó en les idees. I aquesta mena d'apreciació es basa en la necessitat. La follia és una necessitat causal tan bona com la intelligència, els defectes com les virtuts, el sentiment de bellesa com el seu contrari. La necessitat que nosaltres sentim d'una valor de determinació lògica, ètica o estètica és també un ideal, no de «deure» o de no poder ésser d'altra manera, sinó de «cal» i no voler que sigui d'altra manera. És a aquesta alta necessitat de *voler* i de *sentir* que nostres representacions es sotmeten. Cap llei natural no obliga els homes a pensar, voler o sentir sempre una necessitat lògica, ètica o estètica com caldria que la pensés, volgués o sentís.

El lliure albir es limita a examinar l'objecte sense considerar si és un fet causal. «Llibertat, diu Windelband, és abans tota cosa, la facultat de realitzar actes per si mateix. Les seves arrels són teorètiques; no cognoscitives. La llibertat d'elecció és, per exemple, determinació dels actes. L'elecció es decideix sempre en aquesta proporció: dels motius momentanis als motius constants. L'home segueix sempre l'esforç de conjunt de la seva situació actual, i el de la seva existència permanent. L'elecció aparent, sense motiu, és una renúncia de la mateixa, és un consentiment passiu de mecànica psicològica.

Windelband fa una distinció entre la ciència de les lleis i la ciència dels fets esdevinguts. La primera, ciència nomotètica, ensenya el que és sempre, que es repeteix, que és general, que és abstracte. L'objecte del coneixement de les ciències naturals donarà, per exemple, fórmules matemàti-

ques de lleis de moviment i prepararà la combinació d'un sistema de conceptes en el qual l'ésser de les coses hi sigui comprès. La ciència dels fets esdevinguts, ciència idiogràfica, és històrica, té relació amb els fets concrets, isolats i simples. «La història, diu, però, és una ciència idiogràfica que necessita també de les dades generals de la disciplina nomotètica? (psicologia, sociologia)». La selecció del material històric tendeix cap al sistema de valors de corrent general.

Molt interessants són també els conceptes de Windelband sobre la moral. La moral és, per ell, aquell pensament objectiu que està subjecte a la causalitat. La consciència del deure és, apriorística, el contingut del deure, però, és condició social. L'objecte mateix de la societat està per sobre de la societat, és l'origen del seu sistema de cultura. La consciència suposa la realitat metafísica del coneixement normal, com a santificació experimentada, com a realitat transcendental.

Igualment comporta la filosofia de Windelband una concepció religiosa. La religió és, per ell, la mateixa vida en quant transcendeix en tenir consciència de l'existència d'un món de valor espiritual. Déu és el coronament de la vida, com és el coronament de la ciència.

La filosofia de Windelband, filosofia de valors, persisteix tota ella devés les més altes valors ideals.

DOLORS HOSTALRICH

LA FILOSOFIA DE BERTRAND RUSSELL

(Acabament)

2) *La teoria dels tipus lògics* (1). A aquesta teoria ha conduït el fet d'una sèrie de paradoxes i paralogismes que es presenten a l'esperit i de les quals hi ha nombrosos exemples que s'han presentat en diverses èpoques de la història. En citarem dos : un és dels més antics, l'altre dels més moderns. Un cretenc, deia : tots els cretencs són mentiders. Si aquesta proposició és certa, és fals que tots els cretencs siguin uns mentiders. Si aquesta proposició és falsa, com a dita per un cretenc, tampoc és cert que tots els cretencs siguin uns mentiders, de faisó que sempre és fals que tots els cretencs siguin uns mentiders. Perquè sia vertadera la proposició el cretenc ha de mentir i per tant fer-la esdevenir falsa, i per tant sense valor. El més modern és la paradoxa anomenada de Burali-Forti, sobre el nombre dels ordinals. L'exposarem breument : El nombre de tots els nombres ordinals fins a n és $n+1$. El nombre dels ordinals fins a 6, per exemple, es $6+1$, etc. Ara bé : el nombre de tots els ordinals serà un nombre x que representarem p. e. per Ω ; segons el que havem dit, serà el nombre del més alt ordinal, diguem-ne N , més 1. $\Omega = N+1$; però $N+1$ és a son torn un nombre ordinal, car segons els postulats clàssics de Peano el posterior d'un nombre és un nombre, i el posterior d'un nombre és el resultat d'afegir a aquest 1 ; per tant $N+1$ és un ordinal i Ω , per tant, un ordinal. Resulta, doncs, que el nombre dels ordinals no era Ω , car ens oblidàvem precisament d'aquest nombre ordinal. Serà, doncs, $\Omega + 1$, però per aquest el rao-

(1) *Principia Mathematica*. Intr., cap. II.

nament subsisteix. Així no podem indicar el nombre dels ordinals, sense que immediatament tinguem de negar-lo.

La solució d'aquestes paradoxes es troba en la teoria dels tipus. El postulat fonamental d'aquesta és que cap classe de termes pot entrar com a membre de la classe. Així, una afirmació referent a totes les proposicions dites pels cretencs no pot ésser a la vegada una proposició que forma part de la classe, ni una classe que compregui tots els ordinals pot ésser a la vegada un ordinal. Així la classe de tots els elements que satisfan una determinada «funció proposicional», per exemple « x és ordinal», no pot ésser un membre de la mateixa classe; i a son torn la classe de les classes de què és membre la classe esmentada no pot entrar com a membre de la classe, etc. Així es forma una jerarquia de tipus, en la part més baixa de la qual hi ha els elements, immediatament les classes, immediatament després les classes de classes i així successivament. Posem l'exemple: « x és ordinal»; tots els elements pels quals « x és ordinal» és veritat, és a dir tots els nombres ordinals formen una classe; aquesta classe no pot ésser un ordinal.

Igualment nosaltres podem establir una proposició en què figurin com a classe totes les proposicions afirmatives: «aquesta classe comprèn « x és ordinal»; per tant correspon a un tipus superior. Finalment podem fer una afirmació sobre «totes les proposicions» que comprendrà, per tant, com a membre d'ella les proposicions afirmatives i pertanyera segons el que acabem de dir a un tipus superior. Així la jerarquia de tipus s'establirà en aquest orde: I, els ordinals, II, les proposicions afirmatives; III, totes les proposicions. Cap membre de l'orde superior podrà ésser alhora membre de l'inferior. Expliquem la tesi a grans trets i evitant les dificultats. Les coses no són tan clares com podria semblar a

primera vista. De fet el mateix Russell declara (1) la manca de maduresa i de claredat a aquesta doctrina. Quant a nosaltres hem pretès exposar-ne alguns caràcters d'una manera general i gruixuda. El llegidor interessat pot consultar en els llocs citats desenrotllaments més complets.

3) *La significació de la idea de classe* (2). Aquest és un problema verament important en filosofia. Què és la classe? Certes èpoques de la filosofia, per exemple, l'època de les disputes de l'Edat Mitjana entorn dels universals, no eren més que discussions entorn de la idea de classe, de l'existència d'aquesta entitat, etc., etc. Avui les discussions no es presenten així; (des d'Hegel gairebé tots estem convençuts que mengem pomes concretes i no la poma en abstracte), però la discussió té avui encara derivacions que, com veurem, la fan interessantíssima: ens referim a la teoria dels objectes que té de tenir, segons Russell, un tractament anàleg a la idea de classe.

Quina valor té, doncs, la idea de classe? Per Russell la classe és simplement una ficció lògica per a significar el conjunt de valors per als quals una funció proposicional és certa. Fora d'aquest context la classe no té cap sentit. Per exemple, la classe dels éssers mortals és el conjunt de valors pels quals la proposició x és mortal, és vàlida.

És una abstracció innecessària i conduent a grans errors el concebre que la classe determinada per una proposició té alguna realitat a part d'aquesta proposició. La qüestió relativa als universals no té altra raó d'existència que l'error de voler donar a la idea de classe una existència que en cap manera pot ésser-li atribuïda.

(1) *Introduction to mathematical Philosophy* (pàg. 135).

(2) *Introduction to mathematical Philosophy*: Cap. XVI i XVII, *Principia mathematica*. Intr. Cap. III, *Myst. and Logic* assaig *Knowledge by Acquaintance and Knowledge by Description*.

Un tractament anàleg a la idea de classe rebrà en Russell la descripció, car per ell la diferència entre la classe i la descripció és la que s'expressa en la distinció de «a so-and so» i «the so-and-so». Examinem, doncs, quin significat té una descripció del tipus «the so-and-so», com per exemple, quan diem «l'autor de la *Iliada*» o altra d'anàloga.

La frase «l'autor de la *Iliada*» no té cap significació fora del context on apareix. De manera que com en el cas de la classe no deu estudiar-se separatament el terme «l'autor de la *Iliada*» de la proposició on apareix, per exemple «l'autor de la *Iliada* és Homer». Ara bé: l'estudi d'aquesta proposició pertany a la Lògica i, per tant, no hi ha problema respecte a la seva existència ni a la de cap dels seus membres sinó solament respecte a la seva veritat formal.

El problema de l'existència d'un objecte és només resolt per la nostra informació directa; no en formes lògiques de qualsevol mena que siguin. Això és d'una gran importància per la teoria dels objectes, tal com ha estat desenvolupada, per exemple, en Meinong. Com en aquest autor el fet que nosaltres puguem afirmar quelcom sobre tal o tal objecte li fa reconèixer a aquest una certa existència. Per exemple, *Hamlet*, *l'actual rei de França*, o *un quadrat rodó* pel fet que podem construir proposicions com *Hamlet és un personatge de Shakespeare*; *l'actual rei de França és un personatge inexistent*, o *un quadrat rodó és absurd*, tenen realitat no certament en el món dels objectes existents pels ulls, però en un món d'objectes mentals sobre dels quals jutgem.

Per Russell, no: separar aquests elements de la proposició on figuren és una abstracció impermesa. En definitiva, de la realitat d'un objecte només el coneixement directe ens n'informa. I una proposició no conté en ella cap objecte ni interpretada exactament fa cap afirmació de realitat o no

realitat. Un nou cas d'aquella separació que assenyalàvem en contrastar el mètode de Russell amb els postulats clàssics de la filosofia i la ciència. Si jo dic *X* és un poeta, aquesta és una proposició lògica, que serà veritat en alguns casos quan en lloc de *X* posem p. ex. Verdaguer o Maragall, etc., i falsa en altres casos. Amb aquesta proposició nosaltres podem operar. Però de l'existència dels objectes que són subjectes d'aquesta proposició el coneixement directe és l'únic que ens en podria informar. Així independentment de la forma de la proposició i de la seva veritat mateixa l'objecte Maragall ha existit perquè ha estat percebut directament per algú, i l'objecte *quadrat rodó* no ha existit perquè no pot ésser percebut per ningú.

Hi ha en la filosofia de Russell ultra del problema lògic que és tot el que ell designa amb el nom de Filosofia, un problema que podríem anomenar «metafísic» i que es posa en el moment que tal o tal cosa es declara *existent*. Ja havem vist com en Russell és existent allò que és percebut, en el moment que és percebut. D'allò que percebem pels sentits, ens diu, no és possible dubtar-ne.

Voldríem, ara, assenyalar el caràcter peculiar d'aquesta posició, en un problema que no està encara resolt, en relació amb les bases fonamentals d'alguns altres intents de solució apareguts en els nostres temps.

La consideració de la màxima valor informativa de la sensació pot fer-nos pensar en Mach. Però en Russell un dualisme es dona sempre. En el moment en què es presenta una sensació hi ha un jo que la percep. En canvi en Mach el jo és una síntesi més o menys persistent composta d'un nombre de sensacions; altrament les sensacions en Mach són l'ele-

ment durable de la realitat, el que roman, mentre desapareix en les síntesis d'on forma part (jo, coses, etc.); en canvi en Russell la sensació pot, i probablement així succeeix, desaparèixer un cop no percebuda.

Això, repetim, no ha de fer pensar com equivocadament creia per exemple Berkeley, que pel fet que una sensació no dura sinó el temps que és percebuda, aquesta sensació ha d'ésser simplement mental. En cap sentit pot dir-se que sia mental. La incomprensió de les relacions féu creure que l'objecte percebut havia d'ésser *en* la ment, quan en realitat no estava amb la ment sinó en la relació de coneixement.

Això ens porta al neo-realisme (1): el neo-realisme, en efecte, sosté que els objectes de la sensació de cap manera han de considerar-se mentals. Però en general és admès que això comporta que la relació de coneixement no altera la realitat i les qualitats de l'objecte, de manera que els objectes entren i surten d'aquesta relació conservant les mateixes qualitats. Ja havem vist que això era negat o almenys posat en dubte per Russell. Russell, doncs, no pot ésser posat en la mateixa direcció que els neo-realistes sinó amb certes importants limitacions. De fet, si Russell s'ha de considerar un neo-realista l'escola esmentada serà tan modificada, que ben pocs dels interessos que determinaren la seva aparició seran conservats.

Amb Husserl i la seva escola té de comú la convicció que la Natura de les ciències físiques és una construcció intel·lectual i en oposició per exemple a la tesi neo-kantiana de l'escola

(1) Neo-realisme és la posició filosòfica en la qual s'afirma la independència de l'objecte de la ment que el percep. Té eminents representants en els països de llengua anglesa com els professors Nunn Alexander, i els sis assagistes nordamericans que en 1910 publiquen el ja famós *Program and First Platform of the New Realists*. Vide: *The New Realism* (N. Y. 1912).

de Marburg que accepta aquest fet i en treu les conseqüències, tracta de copsar els objectes d'una faísó més directa i immediata. Cal per veure que és realment, evitar la intrusió d'elements no experiencials, cal despullar la nostra visió dels elements que inconscientment s'introdueixen i per arribar a la pura dada evitar introduir els objectes que percebem en la síntesi que anomenem «Natura de les ciències físiques». Però en Russell sempre hi haurà un dualisme: d'una banda seré jo i d'altra banda la perspectiva actual meva, el meu món privat actual que serà *físic*, mentre en Husserl el resultat de despullar el fenomen de tota introducció en l'orde de la Natura de les ciències físiques donarà per resultat l'obtenció d'un fenomen on tot dualisme quedarà esborrat i que podem anomenar de consciència si amb aquesta paraula no s'entén com no s'ha d'entendre, que la introduïm en aquest objecte particular de la natura amb el qual opera la Psicologia científica i que s'anomena esperit.

Per no allargar més aquesta nota no exposarem altres punts interessantíssims de les tesis de Russell, com, per exemple, la crítica de la noció de causalitat i les conseqüències que ella porta pel problema de la llibertat humana que Russell treu amb la circumspècció i la justesa de l'home de ciència, no amb l'avalotat atreviment del constructor de sistemes, etc.

Una nota final de síntesi voldríem donar ara i per a fer-la no se'ns acut sinó un gran nom de la Filosofia com a ciència.

Tant per certes característiques generals del seu esperit, — ampla, però rigorosa visió dels problemes, intensa elaboració de llur plantejament i llurs solucions — com per certs

elements essencials de la seva obra — interès pels problemes lògics i per llur tractament matemàtic ; concepció de la realitat com a síntesi de perspectives individuals que recorden les mònades — un nom s'associa sempre en la nostra ment al de Russell : aquest nom és Leibniz.

JOAN CREXELLS

LA PRECURSIÓ NACIONALISTA A LA LITERATURA GALLEGA (1)

ENS havíem proposat de presentar en aquesta conferència una taula completa de les lletres gallegues i fer notar les seves característiques. Vàrem, però, haver de restringir el nostre propòsit, car, per a son desenrotllament natural, caldria un curs de lliçons. I per tal que oferim només en una sessió un estudi complet havem escollit el de la literatura gallega en el darrer terç del segle XIX, Edat del Renaixement de les literatures regionals.

Passem, doncs, per alt les èpoques primitives que ni afecten l'actual idioma de Galícia ni podríem donar d'elles notícies concretes, fins limitant-nos a recollir el que Costa, Milà, Menéndez Pelayo, Murguía i Said Armesto havien escrit.

(1) Conferència donada a l'Ateneu Barcelonès durant la Setmana Gallega, per don Leandre Pita Romero.

Avancem la idea que en parlar de literatura gallega cal entendre poesia gallega. Aquell moviment de desintegració que va realitzar la literatura catalana no s'és verificat encara a Galícia perquè és endarrerida en evolució literària i perquè el gènere poètic — en el seu sentit filosòfic i musical — és el més natural per als gallecs. Si aquest sentiment poètic és, segons que afirma Menéndez Pelayo (*Antologia de poetas líricos castellans*, vol. 2, pròleg), connatural a la gent espanyola, fem ressaltar la condició imaginativa del poble gallec i la seva predilecció poètica només evocant son tresor de música, llegenda i poesia popular, el seu variat arsenal de belles supersticions religioses, la interessant psicologia de l'actual pagès de Galícia.

Havem, doncs, d'estatuir la premissa que — fora comptades excepcions — el gènere únic de la nostra literatura és la poesia rítmica. Actualment hi ha una Editorial Gallega que fomenta el conreu de la novella breu amb edicions i concursos periòdics. No res considerable, no res que doni l'evidència d'un gènere aclimatat en la nostra literatura podem citar de lletres dramàtiques, ja sia aquest gènere de producció hagi estat menys escàs que la novella. Escrivim aquesta nota la vesprada de l'estrena de la farsada *A man de Santiña* del nostre gran Cabanillas. Serà això el començament d'una florescència de la dramàtica gallega?

Com s'esdevingué el Renaixement? Sabut és que d'ençà l'esplendor lírica de la parla gallega en el cicle trobadoresc, la nostra llengua va perdre sa ufana i restà completament muda. El que fou a punt d'ésser idioma oficial d'Ibèria (Oliveira Martins, Menéndez Pelayo) per tal com es parlava tant com els altres i tenia el privilegi de l'expressió literària, va perdre el seu predicament a la península a l'hora mateixa de crisi dels altres idiomes regionals. Té raó el vell Murguía llavors que afirma que no floreixen les manifestacions

espirituals dels pobles quan perden la possessió d'ells mateixos, per bé que el polonès ens hagi presentat un admirable exemple en contra. Llavors que les llibertats dels pobles d'Espanya eren esborrades en nom d'una unificació circumstancial, s'exhaurien les lliures energies i era tallada la genuïna aportació dels pobles que parlaven en idioma propi. Llavors que el príncep pirenaic eixia de la casa paterna a compartir un poder il·lícitament assolit, portava en el seu títol de sobirania el signe trist de les independències que es moren i les precioses individualitats que es desvirtuen. I la unió es feia de la faisó més menyspreable i fútil, pel casament de dos prínceps. Era l'època del Renaixement de la política; era un esguard retrospectiu en l'art de governar els pobles, així com cent anys abans s'era produït el mateix fenomen a l'estètica dels italians i després en la de tota Europa i en la seva filosofia i en ses disciplines positives. Tal volta la força d'aquella unió ibèrica fou providencial, i necessària per a cabdals empreses; el que havia, però, d'ésser temporal es féu perdurable i es va constituir en règim de la vida espanyola; i les regions, sense deixar d'ésser junyides a un centralisme absurd, violent i artificios, s'allunyaren sempre més, espiritualment, del centre.

És providencial el fet de la pura conservació de l'esperit regional de Galícia durant el Calvari secular del centralisme. Lluitava l'esperit de la Manxa per a unificar-ho tot, però l'home obria els ulls a la terra i ella l'embolcallava amb sa alenada, que era sa llengua i sa tradició d'or pur i sa poesia i fins sa religió.

L'Església espanyola fou així mateix centralista i trametia els seus mandataris des de llocs forasters. I el pagès gallec, que va pregar en castellà durant cinc segles, donant a altre idioma la funció de més augusta intimitat, no finia de perdre la seva modalitat espiritual i lingüística.

Galícia no va pas acceptar cap altre idioma sinó el seu, que així la llengua, arrelant-se a la medulla popular, marca diferències i assenyala pàtries que, encara avui, en els jorns en què bufa el cosmopolitisme en tots indrets i especialment en el camp gallec, es designa aquí la pàtria per l'idioma, i al català o a l'aragonès, com al valencià i a l'andalús, o al francès o al rus que parlen la llengua de Castella hom els té per castellans i castellans hom els anomena. Poderós aglutinant i fatal separatista de les ànimes l'idioma que ensenya a parlar la terra!

Aquella irritant perdurabilitat del centralisme portà la reflexió als pobles esclavitzats per a cercar remei i solució. Així com les medicines que obren a llarg terme, el càustic del centralisme obrà a cinc segles de distància i el segle passat s'emplena d'aires de renovació política que, evolucionant naturalment, a hores d'ara culminen en tota llur intensitat. I així com aquella renovació de la política fou precedida per renovació en altres camps del pensament, també la idea nacionalista fou precedida i desensenyada pel ressorgiment poètic de les regions.

Parem compte en el ferment d'aquest vigorós ressorgiment. Si l'actuació literària de l'idioma gallec fou nulla després del segle xv i l'estima de l'idioma fora de Galícia havia tant minvat, ¿podrà afegir-se, en puritat de veritat, que la literatura restà així mateix en entredit? És evident que no: car durant els segles xvi, xvii i xviii, en els quals no hi ha història de Galícia, en què gairebé no hi ha literats gallecs (figures com és ara el Rector de Truisme son casos isolats), existeix literatura, la que és literatura mare i més preciosa, aquella que, eixint del cor del poble, munta fins a l'aristocràcia de totes les literatures, informant l'obra de les individualitats millors i és sa base més profunda i son testimoni d'autenticitat.

D'aquesta guisa, aquella etapa de desolació política, en la qual Espanya, després d'ésser aclamada, queia dessota la creu del seu idealisme que la portaria vers una somniada redempció civilitzadora i religiosa, va assistir al bell fenomen d'un obscur Renaixement : el de la Musa popular, preparatori d'aquest altre esplendorós i definitiu del segle XIX. No fou pas el de la Musa popular veritable Renaixement per ço car mai la seva veu no havia deixat de cantar. L'anomenem així impròpiament, per tal com venturoses èpoques restaven cobertes amb la veu de tant d'enginy que, damunt la del poble, havia llevat un art personal, en aquesta avinentesa luctuosa era només la veu colectiva qui li empeltava en els seus cants l'evidència de vitalitat d'aquella llengua que va sonar a les catedrals de Castella cantant les lloances de Maria que va compondre el Rei Savi. Era la musa popular així com les remors de la terra l'harmonia de les quals viu eternitzada en ses càntigues ; durant el dia el tragi apaga i eclipsa sa remor : però en arribar la nit, cavalcant damunt el silenci dels afanys estridents de la vigília, arriben clars i destacats el cant de les cigales i la llum dels cucs. Així, damunt el silenci i la tristor de l'Edat Moderna, aquesta veu del poble es destaca en els seus cantars.

Al poble se'l lligà amb les cadenes d'un règim absurd i desnaturalitzador quan la imposició bèllica d'un idioma foraster per uns reis la legitimitat dels quals trobà els més durs enemics, precisament a Galícia ; i damunt la proscripció de l'idioma de la terra i la subjecció a una estranya hegemonia, així com el segell de totes aquestes abdicacions, com el signe de la derrota, segons feien els primitius pobles guerrers, la testa del mariscal Pardo de Cela rodant en el cadafal que feren bastir aquells reis que la història anomena catòlics. Però, el poble gallec, per reacció natural d'instint de conservació, prenia major vigoria en sa privativa perso-

nalitat. I, perdut el seu predicament, tallada la seva expansió, es tancava dins ell mateix i es feia més fort que mai.

No és, doncs, direm amb Murguía, que hagi estat interrompuda, com hom creu, la nostra tradició poètica, perquè faltin els noms i no hi hagi produccions personals. El geni popular emplenà el buit, excepte algun nom notable i les Festes Minervals del segle XVIII. (V. Murguía: *Desde el cielo*, Madrid, 1909).

Heu's aquí que, a mitjans del segle passat, es lleven els quatre somniadors de què parlava Prat de la Riba referint-se al Renaixement català, anàleg en son procés evolutiu al que va presenciàr Galícia. *Eren els romàntics, els sentimentals, els qui reien i ploraven, eren els qui estimaven*. I l'amor no s'enganya, afegia Prat de la Riba. No pot enganyar-se per tal com és bastit en el cor, rel de tot sentiment i traspassat de fe, que són les virtuts del poeta. Amor que present, fe creadora que, en topar amb el misteriós, el desconegut, fa saltar el foc de la poesia.

Vingueren els poetes i Galícia féu un repàs històric i tradicional, fent arreplec de les particularitats regionals per a exaltar-les fervorosament. Després vindrien els filòsofs; després els homes d'acció, realitzant-se el procés segur i invariable de totes les transformacions profundes.

Com varen aparèixer els poetes? Quina causa pròxima, quin pretext circumstancial els posà a l'estadi de Galícia? Uns Jocs Florals, que un patrici va pagar, enllaçaven la tradició trobadoresca i obrien les portes a una potent riada de literatura, a una època novella d'història gallega.

Per un moment Añón, Pintos, Camino, el patriarcat de la novella etapa literària, varen atraure l'atenció pública i emplenaren el moment amb llur significació. Fou només un moment. Al cap de poc temps es varen eclipsar llurs noms davant la magnitud dels poetes que arribaven. Era

ja un fet la consagració del gallec. Sorgeixen les figures glorioses de Pondal, el símbol del primitivisme gallec, el símbol de les nostres lluites de vindicació, el bard celta, Homer de Galícia; Curros Enríquez, veritable poeta, en tota l'extensió de la paraula, fort, robust, delicat i subtil, que es descompartirà la primacia de nostres clàssics amb Lamas Carvajal, l'orb poeta de la terra — entenen *terra* en el sentit més pròxim a terra treballada, — Gabriel i Galán de nostres llars; i, per damunt de tots l'enorme, l'immens poeta que va nèixer dona per tal que encarnés més fidelment l'ànima del poble, Rosalia de Castro, la dolça i divinal Rosalia, el nom de la qual sona a benedicció i val tant com dir Galícia.

I al voltant de les figures pròcers, la legió incomptable de secundaris, per a donar-nos l'evidència que el renaixement no era pas genialitat de quatre o cinc valors eminents, sinó que era a l'ambient i floria a totes les imaginacions, com si en elles donés — després dels signes dels astres — la paraula inspirada del bard: *os tempos son chegados!*

Curros i Rosalia donen origen a nombrosa escola. Seria llarga l'enumeració, l'examen pesat. Ens veiem, doncs, obligats a fer un estudi a grans línies, explicant els aspectes més cabdals de la literatura gallega del renaixement i la seva significació. Cada una de les personalitats que acabem d'esmentar ocuparia, almenys, una conferència: alguna com és ara la de Rosalia, una conferència per cada obra.

Hom observa tendències afins dins la varietat de l'estre dels creadors.

Añón és el pare de la musa festiva, que amb la sentimental donen la visió de l'ànima gallega. Hi ha a Galícia un hàlit de tristor melangiosa que és constant com els seus cels grisencs i els seus termenals perduts, *que no amarga la vida* que es correspon amb una alegria trista que es la iro-

nia. Ironia és tota la musa festiva de Galícia, tan copiosa, tan abundosa, tan variada, tan propícia. Finíssima ironia, natural a la intel·ligència superior de l'home del Nord, peixada amb un paisatge vague i indefinit, limitat per la calitja, indecisa per la color, misteriosa en la desigual i sorprenent estructura. I d'altra banda sentimentalitat melanciosa que és en les supersticions finor dels nervis, en els profunds i subjectius cants populars, finor de les ànimes, en l'un i en l'altra projecció i resum del paisatge, suggestió de la terra sobre l'home.

Añon, dèiem, és el pare de la musa festiva, així com en el segle XVIII el Rector de Fruime i més endavant Benet Losada.

Pondal fou el poeta heroic de Galícia. La comtessa de Pardo Bazan, que va escriure del poeta una de les seves millors pàgines (*De mi tierra*; Madrid), el situa i col·loca idealment en època anterior al cristianisme, en plena pujança cèltica. No hi ha en tota la seva obra cap al·lusió a res clarament històric. Pondal és un rimaire d'evocacions llunyaníssimes, és un baladista errant. El seu numen inspirador són els pins (sempre el sentiment de la natura a les lletres gallegues). *Queixumes dos pinos* s'anomena el seu llibre cabdal. Féu poesia exclusiva, personalíssima, plena d'evocadora solitud, d'una evocació gens clara, si no confosa: havia, més que el testimoni de les edats mortes i dels temps vellíssims, la olor, el so, el presentiment. Parlava d'ells amb l'heroica vaguetat amb què canten els seus pins ben amats, amb tanta vigoria i eixutesa que apar presentiar-los. I és que els veia en present, per tal com els evocava a la natura, en el paisatge brau que ell va poder fingir que fos testimoni mut i inalterable del que s'esdevingué en temps primitius, i així Pondal escolta el so religiós de la pineda pensant que així sonaren llavors que foren sopluig de les hosts de Breogan. I l'ànima erràtica i ventejada de

tots els vents rebia en l'heroic soroll la comanda d'altres edats fortes, que enyora com aquell qui porta un fantasma a la imaginació.

Espaordeix pensar com aquell home va poder substraure's al soroll del seu temps i servir la seva rara posició espiritual. Només seguint-lo en sa vida això s'explica i s'assoleix la raó de la seva obra. Tostemps en el poblet, en el *agro* milenari de Bergantiños, va viure Pondal fins als darrers deu anys de la seva vida en què tancà sa neurastènia agudíssima a la ciutat (La Corunya) reclòs en sa habitació anys enters, fins al punt de passar cinc anys sense anar al carrer, voltat de llibres que li parlaven de la daurada protohistòria de Galícia, així com recontant-li el somni dels seus breus poemes, sense comunicar-se amb ningú, ni sostenir relacions d'amistat, sinó amb raríssimes persones i en raríssimes circumstàncies. Així la seva obra havia de passar, per a glòria del seu autor inadvertida i incompresa. L'enorme popularitat del poeta fou deguda a una composició completament en pugna, diametralment oposada al total esperit de la seva obra, independent i aspra i espontània. *La Campana d'Anllons*, pesada, cursi, falsa concessió a un sentimentalisme de *romanza*. En ella veu la Pardo Bazan l'única mostra de cristianisme de l'obra de Pondal i en això aferma la raó de la seva popularitat.

Segons que era natural, no féu escola. Avui que hom va aprenent ses obres, es conrea el seu gènere en els poetes de l'última generació nacionalista. Hom el té pel verb del primitivisme removedor del sediment ancestral de la nostra pàtria i una de les seves poesies és la lletra de l'Himne gal·lec que va posar en música Pasqual Veigas, l'autor de la cèlebre alborada.

Lòpez Abeute és el poeta actual més pròxim a Pondal. Rosalia de Castro fou el miracle de la poesia popular,

amb aquell llibre que fou el primer del Renaixement a l'orde cronològic titulat *Cantars gallecs* i que és una col·lecció de càntiques glossades. Com estaria identificada l'ànima de Rosalia i la nostra ànima colectiva, que força cants populars passen com si fossin del poeta i força glosses del poeta la canta el poble com seves! Perquè, demés, el gran sentit musical de Rosalia escollia el metre poètic amb meravellosa endevinació.

Tres moments espirituals marquen els llibres poètics de Rosalia. El de *Cantars* assenyala la inicial edat de goig i contentament. El de *Follas novas* assenyala la cruel epopeia del malastruc poeta, expressada genialment. *En las orillas del Sar* denuncia la sequedat espiritual, l'exhauriment sensitiu malgrat el sofriment intens, l'abatiment de l'ànima, la mort de tota passió: la flama lluminosa s'apagà i resta la brasa dolorosa sobre l'ànima torturada, que resignada ja i amosada en el patir, ja no sent ni plora. Després del crit esgarifós de *Follas novas* el poeta s'és assegut damunt la seva tomba a esperar filosofant un acabament que li porti el no-res o el nirvana i va escriure *En las orillas del Sar*; el llibre escrit en castellà, nota característica *Cantares Gallegos* és així com una faldada de roses fresques i humides; és un llibre matinal i virginal que ja anuncia amb melangiós somriure d'adveniment del futur dolor; *Follas novas* és un veire de fel, on el curiós podria veure un diari de la vida del poeta i un diagnòstic segur d'un sublim histerisme aguditzat pel dolor físic i el dolor moral, una malaltia que és l'exaltació de l'estat fisiològic latent a la raça gallega. *En las orillas del Sar*, llibre de la tenebra, com una nit sense lluna, és com una mica de cendra que el poeta amara damunt el palmell de la mà.

Parlar del poeta és un treball que no es fa pas amb un incís. Deixant de costat la importància que té a la revolució

de la mètrica espanyola, de la qual fou immediatament precursora, com ho fou del modernisme en el pensament, un estudi de cada un dels seus interessants llibres, una repassada a la seva vida de càstig i de macerament, seria tasca força grata per a mi, per ventura la més grata en la qual voldria emprar-me, però impossible per la imposició del temps.

Fou nombrosa la seva escola i és la més durable, per tal com segueix palpitant en els moments actuals al volt de la figura genial de Ramon Cabanillas el qual, per bé que personalíssim, pot hom anomenar germà espiritual de la inspirada filla del Rector de Padron.

Curros Enríquez fou el poeta protestant de la nostra literatura. Ell va posar el seu sentiment finíssim en una barricada i exercí la més fonda suggestió en els oprimits. Fou l'arma poètica de la rebel·lió, fou l'herald de tots els aixecaments d'un apòstol de tota justícia. Quant a ses idees es podria fer un estudi i segurament en deduiríem que fou un regionalista de sentiment i no d'idees, per bé que ell protestés d'ésser-ho en ambdós aspectes. Cosa altrament natural en qui no va encertar, per la seva mateixa impetuosa i magnífica vehemència sentimental, a donar fixesa a idees de fals cosmopolitisme tan en voga en el passat segle i que ell va aprendre malament, i no germinades a l'estudi sinó preses de oïdes per simpatia de sonoritat i fàcil melodia. Però fou, en canvi, un poeta inestimable, altíssim, la lectura del qual ens emplena l'ànima de romanticisme, d'escomesa, tot això dit amb una sentimentalitat paternal com va dir de Curros el poeta andalús J. R. Jiménez (*Platero y yo*, Elegia). La formidable espiritualitat de *Aires da terra* i la tècnica de mestre de *O divino sainete* i en tot lloc el seu pregon galleguisme, desafien a tota contingència de la posteritat com un valor perdurable.

Fou major que la de Rosalia l'escola de Curros Enríquez, degut indubtablement al fervor del moment que demanava amb urgència veus aixecades i esperits resolts, i preferia a la poesia contemplativa la poesia persuasiva.

Valentí Lamas Carvajal, per últim, no va tenir escola en tota l'extensió de Rosalia i de Curros. Benet Losada y Lamas Carvajal són dos aspectes d'un mateix tema: el camp. El primer fou una replega de dits i gràcies: l'enginy. Lamas Carvajal especialitzà el seu cant en el tema que tots al fi tocaven, la terra, però aquesta vegada en la seva accepció més material i física. Va retratar el camp i el pagès galleg i recountà ses penes amb una veritat humida de tendresa que fa creure en un home rústic que escrivia poemes, resumint en ell mateix aquella facultat poètica espargida a l'immens anònim de la gent rural de Galícia. Avui dia reviu la muesa ingènua de l'orb Lamas Carvajal a la fresca i flairosa inspiració del cantor de la muntanya Noriega Varela.

Barros Sibelo, Vicents Turnes, García Ferreiro, Pereira, Barcia, Martelo, Cabeza León, Armada, Figueroa, Puente y Brañas, Elices, Dato...

Tots coincideixen, dins la varietat esplèndida, en les dues característiques eternals: la posició espiritual i el sentiment de la natura.

La posició espiritual és d'una vaguetat rústica o sentimentalitat melangiosa i la ironia. Veu's aquí els dos pols en què es mou l'ànima gallega, la dolor i l'alegria temperades per la melangia en tristor i ironia. Aquest aglutinant de melangia és un producte del paisatge, d'horitzons perduts a la calitja, de la terra colorejada amb una gama platejada. Talment com en els pobles de sol i d'ombra, de gama daurada, la joia embriaga i boja es contraposa amb la tragèdia. Aquells elements naturals que ens entraren pels ulls, determinaren la vocació de la poesia subjectiva de Galícia

davant l'espectacle del misteriós i de l'incert, nodrint poderosament la imaginació talment com en els països de sol i d'ombra, tot és més concret, més definitiu i més positiu, perquè no hi ha limitació ni vaguetat.

I el sentiment de la Natura? El Renaixement no va aportar altra novetat que la dels noms i l'orientació de modernitat i maturitat. Però entre els trobadors i el Renaixement, per damunt totes les distàncies, palpita fort i eternal, a l'uníson, el formidable sentiment de la Natura que, així com l'altra característica espiritual, vibra des de la *Peregrinatio Silviae* de la monja Etheria del Bierzo, fins els versos triomfals de Cabanillas. Un sentiment de la Natura que es palesa a la mateixa vida econòmica per tal com tota la vitalitat regional (sinó la ciutat de Vigo) és vinculada al poblet.

Fins tal punt és constant sa influència en els costums, que la música popular adapta l'expressió de ses cançons a les hores de la Natura i així té l'*alborada* per al trenc d'alba, per la posta l'*alalà* seductor i intensament melangiós, ple d'una nostàlgia invencible.

El llenguatge, així mateix, és teixit d'onomatopeies. Tot afirma aquest poderós sentiment, causa de la conservació de l'idioma que és la suprema imitació de la Natura.

Les modernes orientacions de les disciplines positives han posat de relleu la transcendència de la imitació com a factor dels actes humanals. Nosaltres podem formular una teoria sense por de pecar d'exagerats. Nosaltres diem que així com la compassió porta l'espectador a pendre part en els sofriments del pacient, copiant inconscientment la mueca de sofriment i la crispació dolorosa; així com davant per davant d'una relació de greus fets els semblants esdevenen seriosos i davant d'una faç somrient la nostra compenetració ens pinta la riälla en el rostre: així com al cap de poc

temps de sojornar en un lloc foraster assolim el peculiar accent prosòdic i els costums ; així com ens assimilem els gestos de les persones amb les quals vivim, així també en més ample i llunyà orde rebem influències anàlogues que millor que mai són plasmades en nosaltres llavors que som infants (debilesa, falta de personalitat) i l'agent influent té quelcom de superioritat o admiració. Atracció o simpatia que fa de cada ànima un centre i de la societat una anella que en el tracte humanal és eix de tota l'ètica en paritat amb el gran fet de l'atracció física de l'univers ; i l'esperit d'imitació, tan característic, on al fi i al cap es resumeixen herència i predisposició. En un orde amplíssim, la Natura, el cosmos, ésser superior a nosaltres (per bé que l'home reaccioni sobre ells) educa i forma els homes en especials motllos. Déu vivent en sa obra, la Natura fa als homes a imatge i semblança d'ella. I l'home del Nord i el del Sud, el del pla i el de la muntanya, el de la vall i el de la ribera són tipus distints. L'home és una imitació del seu paisatge : La psiquis és modulada pel paisatge i l'home del pla és pla i el de la llar sinuosa és sinuós. I el fill de la calitja és trist i irònic. I el fill del sol és fecund i tràgic. I els poetes del primer són *vagorosos* i humorístics. I els del segon brillants i decisius. I el primer país és reflexiu i reconcentrat. I el segon és passional i escometedor. Heu's aquí el caràcter fill del paisatge.

L'idioma, finalment, és la suprema imitació de la Natura. És evident que hi ha d'haver alguna raó perquè en el món i fins en un mateix idioma hi hagi tants de caires i bifurcacions lingüístiques. Fixem-nos immediatament que a cada paisatge peculiar correspon una llengua peculiar i que tants d'idiomes són parlats en el món com variants hi ha a la Natura. Al començament de la vida els caps de la humanitat parlaven de faisó constant, una sola llengua, fins el dia de la Torre de Babel que en agafar les famílies distints

viaranys, realitzaren la primera dislocació o difusió de població, foren parlades llengües diferents. I els idiomes mares, els idiomes troncs s'anaren desdoblant, adaptant-se a cada lloc on establiren sa habitació. D'aquesta manera, Déu, que va impulsar tota evolució, veia continuada una volta més la seva obra pels agents que varen sortir de les seves mans.

Què més? Al començament, segons el *Gènesi*, Déu féu de primer la Natura, després l'home. L'home, al fi, com resultat de tot allò. I llavors que hagué fet els rius, i les muntanyes i les mars i els cels, manà Déu a l'home que parlés.

Tota la nostra vida és obra de la Natura. I aquesta imitació estètica entra i determina fins el factor econòmic, en quant el paisatge marítim o el muntanyenc, el terreny pantanós o el de salts d'aigua assenyalen típiques economies que a l'hora tenen un reflux damunt el llenguatge, emplantant-lo de mots de la tècnica dels oficis, emprats per a designar per analogia les idees més universals de la vida.

Glossant i exaltant les característiques de la pròpia pàtria, segons aquell primari sentiment de la Natura aguditzat, els nostres poetes donaven el primer pas, seguríssim i ben adreçat a l'adveniment d'una idea política ben pròxima. Si tostemps responen els poetes a aquell concepte que els grecs expressaven amb la paraula *vate*, quan amb més oportunitat podran ésser precursors d'una idea que es situa i s'arrela i basa en un sentiment com el nacionalisme?

Al requeriment del Renaixement, que lleugerament havem deliniat, llevaren els folkloristes, realitzant una obra copiosa i en alt grau estimable, d'on eixiren els inventaris erudits, les inèdites històries, els cors servadors de la riquíssima música popular, i nombrosa bibliografia, injustament oblidada després de tan poc de temps sense haver en compte que aquells principis foren la base d'aquestes realitats. Avui

allò és nomenat regionalisme de folklore amb poca piadosa intenció i avui encara hi ha qui vol descartar els símbols sentimentals de la raça! Com si ells poguessin esborrar-se! I com si el regionalisme de lluita i d'acció no degués els favorables acolliments i l'oportunitat i la raó d'existència a aquelles manifestacions líriques! Precisament el nacionalisme com a idea política és la concreció d'un profund sentiment (1); és una obra d'ambient d'espiritualitat que és arrejada en l'exaltació de la personalitat, en l'acusació forta i vitable d'un caràcter collectiu, que mai no es marcarà tan distintivament i clara com llavors que és palesada en la manifestació espontània de la bellesa i a la tradició estètica. La política és art d'aplicació, cosa secundària, que pren els seus elements de criteris més alts; és conseqüència, adaptació; torna a camí i regula la vida segons l'imperi d'ella, per tal com la vida és anterior a tota política. Els sistemes que posen la política en primer terme, canviant el seu caràcter adjectiu per una substancialitat i eficiència, són precisament els dolents partits que combatem per la salut d'Espanya.

Són en el Renaixement positives orientacions regionalistes (Pondal, sobretot); però, més que per això, per la significació galleguista del Renaixement: per l'ambient que formaren les idees nacionalistes actuals de Galícia, han de reconèixer la filiació d'aquelles causes. I partint d'elles, l'evolució ha estat senzilla i breu, des dels himnes d'Añon a la decidida orientació de Cabanillas en la seva poesia *En po* que resumeix la vocació nacionalista dels poetes i que esguardada a la llum d'aquests dies i en el paisatge de Compostela ens remembra aquell home al qual era dedicada, que va caure a la meitat del camí que aquells versos li assenyalaven.

(1) El cas d'Alfred Brañas, poeta i definidor del regionalisme, era ben característic.

En arribar aquí enunciem dos temes que poden ésser objecte d'altre estudi. L'un és la literatura actual de Galícia, on palesament es veu un considerable progrés, per la major i complexa varietat d'aptituds literàries. L'altre és l'estudi de l'esdevenidor d'aquesta literatura, estudiant aquella aproximació a Portugal que comença d'albirar-se, solució que pot donar una valor universal a les nostres lletres i ix a l'encontre del mite profètic de *L'Atlàntida* llavors que pressent que el gegant lusità ha de desencantar la donzella del Noroest.

ENTRETENIMENTS MATEMÀTICS

SOBRE CÀLCUL DE PROBABILITATS

SI el món no és un sillogisme, res no és tampoc en ell contingència pura, ha dit un dia el professor d'Ors, per significar com dins mateix de la pura contingència i la varietat infinita existeixen els límits d'una força intelligent.

I una de les proyes més decisives d'aquesta afirmació és, dins la ciència pura, el càlcul de probabilitats. L'existència d'una certa probabilitat per l'esdeveniment d'un fenomen, d'una certa probabilitat en la valor de l'error en una mesura, què són sinó un límit en el si mateix de l'atzar i la contingència?

* * *

Edgar Poe ha dit: «És difícil de convèncer un home vulgar que si un jugador ha tirat dues vegades seguides els sisos, aquest fet sigui de raó suficient per jugar-s'hi el que es vulgui que no els tirarà a la tercera volta. Una opinió així sol ésser rebutjada per la intelligència. No es comprèn com les dues jugades ja fetes i colgades dins el passat, tinguin cap influència sobre la jugada que està en el futur». I és evidentment sorprenent la força d'aquests límits sobre del canvi. Així, Poisson ha arribat a dir que un comerciant que té $\frac{1}{3}$ de probabilitat de guanyar una certa quantitat en una especulació, pot apuntar tranquilament en el seu *haver* la terça part d'aquesta quantitat. Més encara, és emocionant la seva influència en coses tan greus com la mort d'un individu que, deguda a causes diversíssimes, ve però, condicionada — no causalment, ben entès — per la probabilitat deduïda d'una estadística. I, de fet, Bancs vitalicis i entitats similars, tenen la seva existència damunt la base d'una probabilitat sobre la mort dels seus associats.

* * *

Hom diu en matemàtica probabilitat d'un esdeveniment a la relació del nombre de casos favorables al nombre total de casos possibles; amb la condició, però, que aquests casos siguin igualment probables, ço que enclou un anàlisi previ dels casos. Així Poincarè ha dit que tot càlcul de probabilitats consta d'una primera discussió metafísica dels casos, i, feta aquesta, de l'aplicació del llenguatge matemàtic.

* * *

Un exemple molt curiós de càlcul de probabilitats ens ha induït a escriure aquestes ratlles.

Es tracta del càlcul de la probabilitat que té un estilet de longitud l , que es tira des d'una certa altura perpendicularment a un paper ratllat amb paral·lels distanciades entre si de la magnitud $2l$, de tocar en algun punt les paral·leles.

Per deduir la valor d'aquesta probabilitat, comencem per considerar que si un estilet de longitud l_1 té una certa probabilitat p_1 de tocar en algun punt les paral·leles, un estilet de longitud l_2 tindrà una probabilitat que anomenarem p_2 i que estarà enllaçada amb l'anterior per la relació $\frac{l_1}{l_2} = \frac{p_1}{p_2}$, com pot compendre's fàcilment, ja que la probabilitat serà tant més gran com més llarg sigui l'estilet.

Dit això, considerem un estilet circular de diàmetre $2l$; la seva longitud serà $2\pi l$, i — partint de la igualtat de probabilitat d'estilets de diferent forma a igualtat de longitud, perfectament admissible, — la seva probabilitat de tocar en un punt les paral·leles, que anomenarem p_x , estarà enllaçada amb la probabilitat p_x buscada (per l'estilet de longitud l) per la relació $\frac{p_x}{p_s} = \frac{l}{2\pi l}$.

Però observem que l'estilet circular de diàmetre $2l$, al caure sobre el paper ratllat tocarà sempre en dos punts les paral·leles, ja que, o quedarà secant a una d'elles (i, per tant, la tocarà en dos punts) o quedarà tangent a una, la qual serà també tangent a una altra (donat el seu diàmetre que és igual a la distància entre les paral·leles). És a dir, que la probabilitat p_s és exactament igual a 2, i llavors de la relació dita es desprèn que $p_x = \frac{1}{\pi}$, o sigui que $\frac{l}{p_x} = \pi$.

Per tant, si tirem un estilet de longitud l un gran nombre de vegades sobre un paper ratllat amb paral·leles distanciades de $2l$, dividint el nombre de vegades que haurem fet

la prova, pel de vegades que l'estilet haurà tocat una de les paral·leles (invers de la probabilitat), tindrem un nombre tant més aproximat a l'incommensurable π quant més gran sigui el nombre de proves.

* * *

I així, una cosa tan variable i atzarosa en ella mateixa, ens apareix, amb sols multiplicar-la un gran nombre de vegades, condicionada per l'oscil·lació a l'entorn d'un límit exactament expressable.

Emocionant, en veritat, pels creients, en la presència, dins mateix del pur atzar i de la variació i llibertat infinites, d'una força directriu intelligent.

A. M.

POLÍTICA INTERNACIONAL

NOTICIARI

Dia 11 d'abril. — La Cambra belga vota el sufragi universal. Admonició de l'Entente a Baviera a qui s'amenaça amb excloure-la del repartiment de queviures.

Dia 12. — La Conferència de la pau adopta en sessió plenària una carta internacional del treball. Ginebra és triada per Capital de la Lliga de les Nacions. Disturbis nacionalistes a Egipte.

Dia 13. — Els quatre anuncien haver arribat a un acord en la qüestió de la Sarre i en l'estimació de les indemnitzacions degudes per Alemanya.

Dia 14. — Ocupació de Trebizonda pels anglesos. Arribada de Baker a França per Brest. Solució de la qüestió del Banat per la comissió de límits.

Dia 15. — Els plenipotenciaris alemanys són citats pel dia 25 abril a Versalles. Comença el transport per carril de ferro i a través Alemanya de l'exèrcit polonès.

Dia 16. — Arriba a París Salandra. Decideixen els quatre l'ocupació per 15 anys de l'esquerra del Rin.

Dia 17. — Batusses entre socialistes i nacionalistes a Milà. Suïssa reconeix el govern alemany. Bombeig d'Odessa pels aliats.

Dia 18. — Es procedeix a l'articulació del tractat de pau.

Dia 19. — La delegació d'Egipte arriba a França. Conflictes als carrers de Viena. Revoltes a la Índia. Els soldats alemanys, abandonen la frontera de Bohèmia.

Dia 20. — Els quatre s'ocupen de la situació de Bèlgica. Els bolxevics prenen Sebastopol, però són derrotats a l'Ural, a Murmània i a Besaràbia.

Dia 21. — Lluites entre els comunistes de Munic i tropes governamentals.

Dia 22. — L'Entente força a Alemanya que enviï delegats amb ple poder, no pas com havia anunciat funcionaris que anessin rucament a recollir el tractat. El govern comunista de Budapest s'arma contra la Romania. Haller arriba a Varsòvia.

Dia 23. — Discussió pels quatre de l'afer de Kíao-Txen. Campbell-Wallace, ambaixador nordamericà, presenta ses lletres introductòries al president de la República francesa.

Dia 24. — A conseqüència d'unes manifestacions periodístiques del president Wilson, sobre la qüestió de Fiume, els delegats italians deixen la conferència. L'exercici de Kotxalk s'avença vencedor dels bolxevics vers la línia del Volga.

Dia 25. — Orlando surt cap a Roma. Txecs i romanesos lluiten units contra Hongria.

Dia 26. — Kiew és en mans dels soldats del Soviet. Els delegats italians anuncien llur retorn pel primer de maig. Comencen les instal·lacions a Versalles per allotjar als delegats alemanys.

Dia 27. — Fiume remet plens poders a Orlando, per via de son

Consell municipal. Els ministres belgues viatgen vers París per exposar les reivindicacions generals.

Dia 28. — Quinta sessió plenària de la Conferència de la pau. S'adopta l'Estatut de la Societat de nacions. Lluites a la frontera finlandesa. Lectura de la carta internacional de la pau i del projecte de processament de Guillem II.

Dia 29. — Arribada dels darrers delegats alemanys a París. Vot de confiança al Govern italià per les Cambres, amb la única oposició dels socialistes.

Dia 30. — Chamberlain presenta als comuns un projecte de presupost xifrat en 35 miliards de despeses amb 5 miliards de déficit. Procés dels ex-ministres de la Unió i Progrés a Constantinoble.

1 de maig. — Manifestació socialista amb desordes a París. Negociacions italo-ianquis a propòsit de Fiume. El congrés internacional socialista d'Amsterdam condemna l'anexió de Danzig i la Sarre.

Dia 2. — Comença la lluita al voltant de Munic. Els plenipotenciaris alemanys trameten llurs credencials a Mr. Cambon. La delegació italiana conferència amb el govern de Roma sobre Fiume.

Dia 3. — Hoffmann entra a Munic. Hindenburg pren el retir. Hom confirma l'evacuació de Petrograd.

Dia 4. — Bela-Kun deixa Budapest. Els tres deliberen sobre Fiume.

Dia 5. — Els ministres francesos estudien les clàusules de la Pau. Manifestació nacionalista a Antuèrpia.

Dia 6. — Els romanesos entren a Budapest. S'anuncia el retorn a París d'Orlando i Sonnino.

Dia 7. — Solemne entrega del text dels preliminars de pau als delegats alemanys a Versailles.

Dia 8. — Protestes de la premsa alemanya contra el tractat. Bèlgica reclama compensacions colonials.

Dia 9. — Àustria renuncia a la unió amb Alemanya. Diferències entre Sèrbia i Bulgària.

Dia 10. — Els romanesos avancen a Hongria. Wilson anuncia que restarà a Europa fins a la signatura del tractat.

DOCUMENTS I INFORMACIONS

L'OBRA CULTURAL DE LA MANCOMUNITAT DE CATALUNYA

I

Les institucions de Cultura de la Mancomunitat eren classificades, dins del Report del Consell Permanent presentat a l'Assemblea de novembre de 1917, en sis grups, relatius successivament a l'Ensenyament superior, a la relació científica internacional, a l'Ensenyament tècnic, a l'Ensenyament primari, als estudis especials per a la dona i a fins de difusió i divulgació de la cultura. Aquests ordes d'institucions responen a la múltiple exigència imposada per la situació actual del nostre país en la lluita per la Cultura i que imposa la necessitat de promoure la formació d'un viure propi : la d'enllaçar aquesta ciència amb el viure universal ; la d'atendre a la producció nacional en tota la seva amplitud ; la de posar fonaments sòlids a l'obra d'educació, intervenint en ella des dels primers anys de la vida ; la d'intervenir igualment en la qüestió social urgentíssima que planteja la professionalitat femenina, i, per fi, el de divulgar la cultura, estenent-ne la fruïció a totes les classes socials i al cos comarcal del país.

II

L'organització dels esforços, respecte al primer grup d'institucions, respon a la convicció que la vida università-

ria espanyola respon a una concepció distinta que la vida universitària en qualsevol país modern. En tots aquests, l'ensenyament superior és doble: introduir els alumnes en el coneixement immediat personal dels mètodes i dels instruments de treball dins un orde determinat de coneixement; i donar-los l'exemple viu, i d'orde insubstituïble, de l'especialització monogràfica practicada per investigadors originals que comuniquen el fruit de llurs recerques. La necessitat de buidar un pla de si mateix i dins cada u d'ell un programa de l'ensenyament complet, impedeix les Facultats de l'Universitat espanyola de complir aquella doble missió. Era indispensable, doncs, servir aquesta necessitat no satisfeta.

A això respon l'existència d'un organisme de Cursos Monogràfics, que d'ençà d'algunes estacions es vénen donant amb gran èxit i la d'un assaig de Cursos introductoris o propedèutics que es troba actualment en son començ.

III

CURSOS MONOGRÀFICS I PROPEDEÛTICS

L'obra es realitza de moment en límits modestos. El propòsit de la mateixa consisteix, sobretot, en comunicar a grups reduïts d'especialistes — a fi que després ells les vagin difonent a grups més amples — les primícies de les novetats, descobriments i reformes metodològiques dins cada ciència. Tingui's present, per altra banda, que aquest és essencialment l'objecte de l'ensenyament universitari en els principals centres acadèmics de l'estranger.

La denominació de monogràfics que reben aquests Cursos, ve directament del tal propòsit. Reben, demés, la de-

nominació de Cursos d'intercanvi, atenent que sovint són cridats a professar-los personalitats il·lustres dels diversos centres d'Espanya i de l'estranger.

El propòsit indicat és també el fonament dels principis segons els quals es regula l'organització d'aquests Cursos, i que l'experiència ens ha demostrat que havien d'ésser els següents :

I. Selecció absoluta del personal ensenyant, incloent-hi únicament noms que, no solament per la competència en l'assumpte tractat, sinó per l'autoritat guanyada en un orde general d'estudis, presentin una garantia als ulls de la clientela natural d'aquests Cursos.

II. Limitació del nombre d'oients, els quals han d'inscriure's satisfent una matrícula, relativament considerable, donats els nostres costums. Aquesta matrícula és encara més elevada en els Cursos que representen una part pràctica, que consumeix material, etc. Els preus han oscil·lat, segons aquesta consideració i segons el nombre de lliçons, entre cinc i vint-i-cinc pessetes. El nombre de lliçons ha variat entre dues i quinze. El nombre d'inscrits admesos a cada Curs, entre deu i vint-i-cinc. Alguna vegada, en casos d'especial aflluència i interès, aquest nombre s'ha ampliat; però sempre com una concessió especial atorgada en el cas particular de Curs pràctic.

III. Seriació d'aquests Cursos en una o dues estacions anuals. Fins avui només se n'ha pogut organitzar una en cada un dels quatre anys successius en què aquesta obra ve desenrotllant-se; la sèrie de primavera; però fóra de desitjar almenys la institució d'una altra sèrie anual que es celebrés a la tardor.

IV. Els ensenyaments que formen el professorat han d'ésser gairebé exclusivament personalitats que, per no donar habitualment un ensenyament regular, en Universitat o en

altre centre, o per residir fora de Barcelona, o per professar un ensenyament que no concorda amb la matèria del propi treball científic en general, no tenen vehicle ordinari de comunicar les seves adquisicions científiques. Un professor de Botànica, per exemple, pot haver fet troballes en estudis especials que hagi fet sobre Etnografia, però no val la pena de cridar-lo a un ensenyament de caràcter botànic, donat que per la difusió dels seus coneixements en aquest punt ja té un instrument habitual.

V. Cada sèrie de Cursos s'ha dividit en seccions, que fins avui han estat quatre: Primera secció: Filosofia, Psicologia i Pedagogia; Segona secció: Ciències Físico-matemàtiques; Tercera secció: Ciències Biològiques; Quarta secció: Ciències Filològiques.

VI. Els Cursos s'han donat, bé a les sales de l'Institut d'Estudis Catalans, bé en locals cedits per altres institucions, i des del present any, en els locals de la Direcció d'Instrucció Pública, en una sala destinada a Cursos Monogràfics.

VII. L'exigència d'inscripció pagada ha d'ésser rigorosa, no admetent-se oients de pas ni autoritzacions per assistir, qualsevol que sia el seu caràcter i fonament.

VIII. Donada la limitació especialista d'aquests Cursos i l'extremada serietat amb què han de portar-se, no convé donar de l'ensenyament dels mateixos referències ni gautilles a la premsa diària. Una simple i tècnica referència en els *Quaderns d'Estudi*, orgue oficial en cert sentit de les nostres empreses d'instrucció, basta a l'objecte.

IX. En canvi, són desitjables, si pot ésser exigibles, els reports que a l'acabament de cada Curs facin els professors particularment a la direcció d'aquests Cursos, contenint referència de la matèria ensenyada, així com totes aquelles observacions que puguin contribuir a la perfecció de l'em-

presa, a la correcció de les deficiències que s'hi vagin notant, a la informació sobre l'estat intel·lectual de la clientela que hi hagi acudit, etc.

Aquests principis d'acció han estat aplicats fins avui amb la següent forma d'organització econòmica. Els Cursos Monogràfics s'han sostingut amb curtes subvencions, oscil·lant pràcticament entre 2.000 i 4.000 pesetas anuals, rebudes de la Diputació de Barcelona. La totalitat d'aquestes sumes s'ha dedicat cada cop a la vinguda dels professors forasters, els quals han estat retribuïts a raó de 1.000 pessetes cada Curs. Els professors del país han rebut únicament l'import de les matrícules fetes al seu Curs. El desinterès i l'entusiasme dels nostres homes de ciència han permès aquesta solució, que no és, naturalment, la desitjable, però que era exigida per les circumstàncies, i que la delicadesa imposava, puix que en molts casos els organitzadors de les sèries han restat professors en elles també.

Dintre de les anteriors consideracions, la *Primera estació*, donada en el semestre de primavera de 1915, comprengué Cursos dins tres sèries. En la primera sèrie (Filosofia, Psicologia, Pedagogia) es comptaren els Cursos d'Eugeni d'Ors, Membre de l'Institut (*La sistematització de la Pedagogia*); Anna Macheroni, Professora a les Escoles Montessori de Roma (*La Psicologia dels sentits dins el Mètode Montessori*); Eladi Homs, Vocal del Consell de Pedagogia (*L'ensenyança elemental de l'estructura i de l'activitat socials*). En la *Segona sèrie* (Ciències físico-matemàtiques), cursos Esteve Terradas, Membre de l'Institut (*Anàlisi de la noció de discontinuïtat en les teories de la matèria i de la radiació*); Juli Rey Pastor, Catedràtic a la Facultat de Ciències de Madrid (*Representació conforme i unificació de funcions analítiques*). En la *Tercera sèrie* (Ciències Biològiques), cursos August Pi i Sunyer, Membre de l'Institut (*El meca-*

nisme en Biologia i el fet biològic pur — introducció a les pràctiques de físico-química i de química biològica); Manuel Dalmau, antic alumne del Professor Abderhalen, a la Universitat de Halle (*Pràctiques de Química biològica*); J. Maria Bellido, Professor a la Facultat de Medicina de Saragossa i D. Pau Agustí, Intern al Laboratori de Fisiologia de Barcelona (*Pràctiques de mesures físico-químiques*); Leandre Cervera, Assistent al Laboratori de Fisiologia de la Facultat de Medicina de Barcelona (*Tècnica de la vivisecció*). — La Segona estació, donada en el semestre de 1916, compregué Cursos dins tres sèries. En la Primera sèrie (Filosofia, Psicologia, Pedagogia) es comptaren els Cursos d'Eugeni d'Ors, Membre de l'Institut (*La Pedagogia de Giovanni Gentile*); Pedro Dorado Montero, Professor a la Universitat de Salamanca (*La Filosofia i la Història*); Josep Puigdesens, Professor a la Universitat Pontifícia de Tarragona (*Assaig d'un comentari aristotèlic a la Doctrina del Seny*); Miquel Vidal i Guardiola, Professor a l'Escola de Funcionaris (*Socialisme i Finances públiques*); Manuel de Montolin, antic alumne del Seminari romànic de Halle (*L'Idealisme en la ciència del llenguatge*). Segona sèrie (Ciències físico-matemàtiques): Cursos: Esteve Terradas, Membre de l'Institut (*Solucions periòdiques i teoria de la lluna de Brown*); A. Garcia Banús, Professor a la Facultat de Ciències de Barcelona (*Estudi de la química dels alcaloides*); B. Szilard, antic Auxiliar al Laboratori Pierre Curie, de París (*Les radiacions i la radiactivitat de la matèria. Formació, naixement i acció dels raigs ionitzants*). Tercera sèrie (Ciències biològiques): Cursos: August Pi i Sunyer, Membre de l'Institut (*El mecanisme en Biologia i el fet Biològic pur*); Artur Caballero, Professor a la Facultat de Ciències de Barcelona (*Estudis de morfologia botànica*); Josep Maluquer, Enginyer, Secretari de la Junta Municipal de Ciències

Naturals de Barcelona (*Oceanografia catalana i resultats de la campanya de 1915*). — La Tercera estació, donada en el semestre de primavera de 1917, compregué Cursos dins quatre sèries. En la primera sèrie (Filosofia, Psicologia, Pedagogia) es comptaren els Cursos d'Eugeni d'Ors, Membre de l'Institut (*La Història i la Història de la Cultura*); Enric de Rafael, S. J., Doctor en Ciències (*El continu i les seves espècies segons doctrina del P. Francisco Suárez comparada amb les de Poincaré i Picard*). Segona sèrie (Ciències físico-matemàtiques): Cursos: B. Szilard, antic Assistent al Laboratori Pierre Curie, de París (*Electrons i ions*). Tercera sèrie (Ciències biològiques): Cursos: Dietrich Westerman, Professor al Seminari Orientalista de Berlín (*Introducció a l'estudi de la cultura material i espiritual dels negres del Sudan*). Quarta sèrie (Filologia): Cursos: L. Gauchat, Professor a la Universitat de Zurich (*La novella francesa al segle XVIII*). Ll. Nicolau d'Olwer, Professor a l'Escola de Bibliotecàries (*Les noves orientacions en la història dels dialectes grecs*). — La Quarta estació, semestre de primavera de 1918, compregué Cursos dins quatre sèries. En la primera sèrie (Filosofia, Psicologia, Pedagogia) es comptaren els Cursos d'Eugeni d'Ors, Membre de l'Institut (*La concepció cíclica de l'Univers*): A. Fabra Ribas, redactor de l'*Humanité*, de París (*La interpretació materialista i la interpretació idealista de la Història*). Segona sèrie (Ciències biològiques): Curs: J. M.ª de Barnola, S. J. (*Bionomia de les plantes. Els excitadors biològics del regne vegetal*). Tercera sèrie (Filologia): Cursos: Victor Bérard, Professor a l'Escola d'Alts Estudis, de París (*Homer i Espanya*); Teixeira de Pascoaes, de Portugal (*Els aspectes sentimentals en la història de la poesia portuguesa*). Quarta sèrie (Història): Curs: P. Bosch Gimpera, Professor a la

Facultat de Lletres de Barcelona (*Assaig d'una sistematització de la Prehistòria a la Península Ibèrica*).

S'està celebrant actualment la cinquena estació anual subvencionada per la Mancomunitat, el programa de la qual comprèn els següents cursos :

Primera sèrie (Filosofia, Psicologia, Pedagogia) : Curs Leonardo Coimbra, Professor a la Facultat de Lletres de Lisboa, Ministre d'Instrucció Pública de Portugal, sobre *El pensament portuguès, modern* ; Curs Eugeni a'Ors, Membre de l'Institut, sobre *Els arguments de Zenon d'Elea* ; Curs Georges Dwelshauvers, ex-Professor a la Universitat de Brusselles, sobre *Els grans psicòlegs de la França contemporània* ; Curs Léon de Paeuw, Inspector de l'Ensenyament Primari de Bèlgica, sobre *la Reeducació professional dels soldats mutilats*.

Segona sèrie (Ciències físico-matemàtiques) : Curs Jacques Hadamard, Professor al Col·legi de França, el tema del qual no ha estat encara determinat en el moment d'entrar en caixa aquest volum.

Tercera sèrie (Filologia) : Curs Antoni Griera, de la Secció Filològica de l'Institut, sobre *Assaigs d'una dialectologia catalana*.

Quarta sèrie (Història) : Curs Joan Moneva i Pujol, Professor de Cànon a la Universitat de Saragossa, sobre *Don Francisco Manuel de Melo*.

Heu's aquí ara algunes dades estadístiques sobre l'assistència a aquests Cursos :

Cursos monogràfics d'Alts Estudis i d'Intercanvi

PRIMERA ESTACIÓ (1915) — INSCRIPCIÓ	SEGONA ESTACIÓ (1916) — INSCRIPCIÓ	TERCERA ESTACIÓ (1917) — INSCRIPCIÓ	QUARTA ESTACIÓ (1918) — INSCRIPCIÓ
1. ^a Sèrie. 1.er Curs 30 » 2.on » 20 » 3.er » 20	1. ^a Sèrie. 1.er Curs 33 » 2.on » 14 » 3.er » 12 » 4.rt » 12 » 5.ut » 12	1. ^a Sèrie. 1.er Curs 60 » 2.on » 12	1. ^a Sèrie. 1.er Curs 64 » 2.on » 23
2. ^a Sèrie. 1.er Curs 6 » 2.on » 6	2. ^a Sèrie. 1.er Curs 12 » 2.on » 12 » 3.er » 12	2. ^a Sèrie. 1.er Curs 15 3. ^a Sèrie. 1.er Curs 19	2. ^a Sèrie. 1.er Curs 14
3. ^a Sèrie. 1.er Curs 20 » 2.on » 16 » 3.er » 15 » 4.rt » 15	3. ^a Sèrie. 1.er Curs 12 » 2.on » 6 » 3.er » 9	4. ^a Sèrie. 1.er Curs 24 » 2.on » 8	3. ^a Sèrie. 1.er Curs (Il·limitada per trac- tar-se de conferències)
			3. ^a Sèrie. 1.er Curs 24 4. ^a Sèrie. 1.er Curs 15

IV

PENSIONS

L'organització de les institucions de relació científica internacional ha estat, com es comprèn, paralitzada per l'actual situació bèl·lica que ha agitat llargament el món. Gairebé es pot dir que només ha obeït al propòsit d'aquesta a la invitació de professors estrangers dels Cursos Monogràfics. Serveixen igualment aquests propòsits les pensions d'estudi a l'estranger, l'obra de les quals, començada a Catalunya per la Diputació de Barcelona, s'ha vist paralitzada per la causa indicada anteriorment. Malgrat això, la necessitat d'atendre alguns interessos culturals i de portar-hi elements nous amb aplec de mètodes que no es troben a casa nostra, ha fet passar per damunt les dificultats de les circumstàncies i amb la col·laboració ardida d'algun professor nostre acostar-se a algun dels millors llocs de formació tècnica en un orde determinat de coneixement. Tal s'ha esdevingut amb la Geografia, matèria per l'estudi de la qual el Consell Permanent creà una pensió d'estudis per a realitzar en els mesos de maig, juny, juliol i agost a Friburg i a Lausanne. L'Escola d'Alts Estudis comercials beneficia avui dels coneixements guanyats en aquest viatge d'exploració pedagògica.

V

ENSENYAMENT TÈCNIC

El mètode d'extensió d'ensenyament per mitjans postals ha adquirit en els darrers anys, a les nacions on ha estat

ben aplicat una importància considerable. És evident que no hi ha possibilitat de mobilitzar les escoles tècniques d'assistència fins a aconseguir que n'hi hagi d'establertes arreu on es trobi l'estudiós. Demés, fins en aquelles poblacions on no hi manquen escoles especials, són molts els que per no disposar de certes hores fixes o bé per ésser ja adults i tenir repar en barrejar-se amb joves escolars, resten al marge d'una cultura tècnica que els permetria millorar les seves condicions de treball i ésser més útils a la pàtria.

Doncs bé : això no pot esdevenir a les nacions on ha estat establert el mètode d'extensió de l'ensenyament per mitjans postals. No essent possible mobilitzar les escoles, ha estat mobilitzada l'ensenyança. L'escola va vers l'estudiós quan l'estudiós no pot assistir a l'escola. Desapareixen tots els inconvenients de residència, de temps i d'edat.

Sempre atenta a les necessitats culturals del poble i inspirada en els moderns corrents mundials en pro de la instrucció, la Mancomunitat s'ha fet eco dels anhels dels estudiosos allunyats dels centres culturals i ha creat per ells l'Extensió d'Ensenyament Tècnic. El pla d'aquesta institució ha d'esdevenir tan vast com exigeixen les especialitzacions de la tècnica. Emperò, tenint en compte que l'organització de l'ensenyament per correspondència, amb textos especials de valor pedagògica apropiada i amb l'encadenament necessari de la teoria i la pràctica, per tal que dels estudis en neixi l'eficàcia, ha volgut començar per inaugurar les ensenyances d'una a una escalonadament.

Fins ara han estat aprovats els plans d'estudis i organització de sis seccions, com segueix : 1.ª Electricitat ; 2.ª Agricultura, Ramaderia, Indústries agrícoles ; 3.ª Construcció d'obres ; 4.ª Dibuix per a delineants ; 5.ª Organització de tallers i fàbriques ; 6.ª Ensenyament per a la dona.

Cada secció serà dividida en el nombre de subseccions

que reclami la realitat pràctica de l'especialització del treball en els tallers, fàbriques, etc. L'estudi dins de cada secció o subseccions donarà dret a un certificat d'estudis i, mitjançant examen, a un títol oficial de la Mancomunitat de Catalunya. Aquest títol, en molts casos de Tècnic, admetrà un grau superior, el d'Expert, fent l'alumne, com a final d'estudis, un període de pràctiques especials complementàries.

Han estat ja establerts els ensenyaments d'Electricitat que es troben en ple funcionament, amb alumnes de nombroses poblacions de Catalunya. L'estudi, mitjançant l'examen, dóna dret a l'obtenció dels títols de Tècnic i Expert electricista. Estan en curs de publicació les obres de text especials d'aquest ensenyament. L'alumne comença a fer les pràctiques des de casa seva mitjançant caixes de material elèctric degudament classificat, que li són enviades amb les instruccions necessàries i a títol de préstec. Més endavant seran organitzades visites col·lectives a centrals elèctriques, tallers i fàbriques de material. Tant per la teoria com per la pràctica, la Direcció i els professors de l'Extensió d'Ensenyament Tècnic, estan en continuat contacte amb l'alumne, al qui proposen qüestions, les hi revisen i corregeixen i el guien pas a pas per tal que obtingui el màxim de profit.

El pla de l'ensenyament del curs general de l'Electricitat és com segueix: I. *Matemàtiques, Gràfics* (Aritmètica, Àlgebra, Logaritmes, Geometria, Trigonometria, Gràfics). II. *Descriptiva. Dibuix geomètric* (Descriptiva, Dibuix geomètric). III. *Mecànica* (Mecànica elemental, Mecànica dels fluids, Propietats dels materials). IV. *Màquines de vapor* (Calor i vapor (calderes), Màquines de vapor, Accessoris, Turbines de vapor). V. *Corrent elèctric* (Electrostàtica, Magnetisme i corrent, Resistència, força i potència, Inducció

E. M. ; Circuit magnètic). VI. *Aparells de mesura del corrent elèctric, Electroquímica* (Electroquímica, Piles, Acumuladors, Galvanòmetres, Mesures del corrent continu, Aparells de mesura. Corrent altern, Instruments per corrent altern). VII. *Càlcul de dinamos, alternadors i motors* (Càlcul de dinamos, Motors de corrent continu, Alternadors, Motors de corrent altern, Càlcul de motors de corrent altern). VIII. *Transformació i transmissió elèctrica* (Transformadors, Rectífics, i conv., Transmissió elèctrica, Accessoris de les instal·lacions, Xarxes subterrànies, Xarxes aèries, Subestacions, Regulació de voltatge, Proves comercials de les dinamos). IX. *Llum i calefacció elèctriques* (Llums d'incandescència, Arcs voltaics, Anuncis lluminosos, Calefacció elèctrica, Instal·lacions privades). X. *Centrals, Telègrafs, Tramvies* (Centrals tèrmiques, Centrals Hidràuliques, Telegrafia, Telefonía, Tramvies). XI. *Dibuix de màquines* (Dibuix de màquines, Croquis, Projectes). XII. *Organització, Finances, Legislació* (Organització de treballs i tallers, Presupostos i contractes, Legislació).

Cosa certa és que el sistema d'Ensenyament per correspondència ha estat molt discutit i s'ha dubtat de la seva bondat pedagògica, però és més cert encara que per al seu èxit compta amb un principi poderós, i és la voluntat i l'interès del deixeble. El deixeble per correspondència vol realment aprendre i es dóna i s'obre sense limitacions al Professor, qui compta amb un esperit de treball, de sinceritat, d'energia, de laboriositat, existent amb dificultat entre els alumnes de les classes orals. Els inconvenients, doncs, d'aquest ensenyament es converteixen en estímuls. I si a això s'hi afegeix la moralitat del fi, és indiscutible la valor positiva del sistema.

Urgia assajar a Catalunya una extensió dels ensenyaments tècnics, que convé expandir amplament, donada la

universalització en la nostra terra de les activitats a què aquells es refereixen, ja que és impossible la multiplicació prodigiosa d'escoles que caldrien per a atendre totes les manifestacions locals de les esmentades activitats. Una acció semblant d'extensió pedagògica ha vingut realitzant la Mancomunitat per als agricultors amb els cursos ambulants organitzats per l'Escola d'Agricultura, Fèxit de la qual ha estat palesat més d'una vegada. L'acció que avui realitza l'Extensió d'Ensenyament Tècnic no trigarà gaire a mostrar-nos la seva positiva eficàcia.

Heu's aquí algunes dades estadístiques sobre el curs general d'Electricitat (primer any de funcionament):

Alumnes incrits : 82. Exercicis que han enviat : 15.324. Corresponen per alumne : 186 exercicis. Consultes que han fet : 1.722. Corresponen per alumne : 21 consultes. Qualificacions que han merescut, per sèries d'exercicis : *Molt bé*, 427 ; *Bé*, 312 ; *Mitjà*, 126. Sèries d'exercicis retornats per a refer : 241. Total : 1.106 qualificacions, o sigui un promedi de 13 qualificacions per alumne. Nombre de poblacions a què pertanyen els alumnes : 51.

VI

ESCOLES LOCALS D'INDÚSTRIES

En traçar les línies generals del projecte d'Escoles locals d'Indústries que creà la Mancomunitat, per acord de l'Assemblea del 30 de novembre de 1917, ha tingut en compte el desig manifestat per les localitats, la limitació dels mitjans de què pot disposar-se i la conveniència de col·locar les noves institucions en condicions tals, que els beneficis d'elles puguin ésser aprofitats per les classes socials més humils.

No és necessària aquí, com ho ha estat per les Escoles locals de Comerç, la creació d'un centre especial de formació del personal que hagi d'ocupar-se en l'ensenyament. Els instituts de formació tècnica creats per la Diputació de Barcelona i pel Patronat de l'Escola Industrial constitueixen ja seminari suficient per la satisfacció de les necessitats que les Escoles locals d'Indústries vinguin a crear. Altre punt d'especialitat del projecte de la Mancomunitat és d'haver-se atès en ell i resolt el problema que representa a Catalunya la manca d'un període d'instrucció general que correspongui al que en altres països és conegut amb el nom d'*Ensenyament primari superior* i en alguns amb el nom de *Grammar-Grades*. Entre el primer ensenyament, sovint mal desenrotllat o mal aprofitat, i l'entrada a les Escoles professionals, resta un període que en les carreres de constitució econòmica burgesa s'omplen amb l'anomenat ensenyament secundari o batxillerat. Pel temps i despeses que suposen aquests estudis, pel caràcter mateix de les disciplines que en elles es cursen, són inassequibles als joves de les classes populars que es destinen a les arts i als oficis, al comerç, a l'agricultura o a les indústries. Però és evident que hi ha un fort interès de cultura pública que els pertanyents a aquestes classes socials no quedin reduïts, en la llur formació d'homes i de ciutadans, al nivell mínim que l'ensenyament primari representa. Una exigència pràctica en el curs dels mateixos estudis, ve a afegir-se a aquesta necessitat; els alumnes que ingressen en les Escoles especials professionals no estan generalment en condicions, per manca d'una base científica general, d'entendre els ensenyaments d'aplicació tècnica.

Així, s'introduirà en cada Escola local d'Indústries un període preparatori destinat a una formació científica i humana general, que pot ésser reduïble a un any en el cas d'alumnes aprofitats i de certa preparació anterior, però que

presenta de tota manera ordenat en tres graus, que hi haurà aventatge pels alumnes que disposin de temps per a fer-ho i segueixen ordenadament i completa.

D'aquesta manera, en forma d'una secció preparatòria d'Escoles locals d'Indústries, instaurarà la Mancomunitat el germen d'una manera de Batxillerat curt, amb el caràcter d'ensenyament secundari democràtic. El pla complet, doncs, del projecte aprovat, comporta l'establiment d'Escoles locals d'Indústries, amb una secció especial cada una, amb una secció preparatòria també cada una, i amb un organisme central de formació docent destinat a la preparació del personal d'aquestes darreres seccions.

Els ensenyaments a establir a cada Escola seran determinats pel Consell Permanent, vista la petició de les localitats que acudeixen als concursos que obri la Mancomunitat i previ informe de la Direcció d'Instrucció Pública.

En el concurs obert en la primavera de 1918 ha estat concedida a la vila de Canet de Mar una Escola local d'Indústries per a dedicar-se a les especialitats de gèneres de punt i també al calafat per petites embarcacions i motors propis de les mateixes, havent ofert l'Ajuntament de l'esmentada vila tenir llest per al curs de 1919-1920, l'edifici destinat a l'Escola, que serà la primera que d'aquest caràcter instaurarà la Mancomunitat.

VII

ESCOLES LOCALS DE COMERÇ

Ès evident que la nostra indústria i el nostre comerç han travessat, durant els darrers anys, una avinentesa molt favorable i gairebé general. La nostra riquesa ha augmentat

molt. Corre, però, dos perills : que, tot just finida la guerra, vingui la competència forastera i la destrueixi, i, perill més greu encara, que no sabent esmerçar-la bé, la destruïm nosaltres mateixos.

Si la pau ha de portar, com molts creuen, una ascensió en el nivell general de vida dels pobles, cal que aquests facin tot el necessari per a ésser-ne dignes. I massa sabut és que, salvades honroses excepcions, el nostre comerç no té empenta ni fonaments, vola molt baix i té una organització molt feble i rutinària. Convençuda que l'extensió de la cultura comercial és un element indispensable per a sortir d'aquest estat, la Mancomunitat resolgué, per acord de l'Assemblea de novembre de 1916, crear Escoles locals de Comerç en diverses ciutats i viles catalanes, obrint-se en 1917 un concurs en virtut del qual se'n concediren quatre, que correspondran a les ciutats de Tarragona, Lleida, Reus i Sabadell.

Cada una d'aquestes Escoles estarà installada en un edifici propi, de situació adequada i que reuneixi condicions d'higiene. Aquest edifici comprendrà almenys una aula-laboratori per a l'estudi pràctic de les matèries del grup de Ciències naturals ; una aula-oficina per a establir pràcticament el treball d'oficina d'una casa de comerç ; una aula amb museu geogràfic i arxiu de mapes per a l'estudi de la Geografia i matèries connexes ; dues aules auxiliars, alguna de les quals podria funcionar com a despatx de Secretaria ; i, demés, alguna dependència per a dipòsit de material i treballs d'administració i consergeria. La installació material de les Escoles serà reglamentada especialment per la Direcció d'Instrucció Pública. De seguida d'oberta l'Escola es constituirà el Patronat corresponent, designat pel Consell de la Mancomunitat que formularà la seva reglamentació oint, a l'efecte, l'informe del dit Patronat.

L'ensenyament en les noves Escoles de Comerç ha de

compendre, com a mínimum, les matèries que formen el programa de les Escoles actualment oficials; però ha de comprendre, sobretot, ensenyaments complementaris i de més altura i de complexitat científiques. I essent impossible implantar a cada població una Universitat comercial, s'ha hagut de pensar en instal·lar un centre d'ensenyaments superiors a Barcelona, on possibilitats hi ha de trobar tècnics preparats per a donar-les, en espera de poder especialitzar aquestes matèries superiors segons la població de què es tracta. Així, cada una de les noves Escoles, en proporcionar els coneixements indispensables de la carrera comercial, podrà constituir en una matèria determinada i especialitzada un centre d'estudis i investigacions, un veritable seminari. Podrà haver-hi, per exemple, una Escola que s'especifiqui en Geografia i qüestions colonials; una altra, en la matèria importantíssima, i avui entre nosaltres molt descuidada, del reconeixement dels productes mercantils; una altra, en els afers bancaris; una altra, en la política consular; una altra, en els transports; i així en les altres branques dels Alts Estudis Comercials.

Les mateixes raons que han induït la Mancomunitat a la creació d'un període preparatori per a les Escoles locals d'Indústries són aquí vàlides davant el problema de la insuficiència docent en què es poden trobar els futurs alumnes de les Escoles locals de Comerç. Entenent-ho així la Mancomunitat, ha incorporat dins el quadre d'ensenyaments d'aquestes darreres Escoles el període preparatori i de formació general contingut en el projecte d'Escoles locals d'Indústries, i del qual s'ha fet esment en el capítol anterior.

VIII

ESCOLA D'ESTUDIS COMERCIALS

En el projecte d'organització dels estudis comercials aprovat per l'Assemblea de novembre de 1916 és prevista la fundació d'un nucli central d'estudis destinat, sobretot, a la formació del personal docent, i a la vegada a constituir els fonaments d'una futura gran Escola comercial catalana; però una empresa així no pot portar-se a terme d'un cop i aparèixer a la realitat completa i armada com Minerva eixint de la testa jovina, sinó que s'ha d'anar a ella per etapes i recabant la cooperació de les entitats econòmiques i dels mateixos comerciants. Una tasca, però, es presentava com d'immediata urgència; la de la formació del personal que serà molt de pressa necessitat per les Escoles locals de Comerç. Per acord del Consell, del 6 de març de l'any 1918, és creat aquest nucli central, on es formaran els mestres de les futures Escoles locals i on, a la vegada, tots els comerciants i estudiosos del comerç trobaran ocasió de profunditzar llurs coneixements generals o els de la branca especial a què es dediquen.

L'Escola d'Alts Estudis Comercials, installada en l'edifici de la Universitat Industrial, s'implanta formant un nucli de cinc grups d'ensenyaments especialitzats, en cada un dels quals el treball serà intensiu, requerint per part de professors i alumnes, no solament lliçons d'orde oral, sinó treballs de seminari i d'investigació. Els cinc grups d'ensenyaments especialitzats són els següents: I. Geografia, Etnologia i Col·lització. II. Estudi científic dels productes mercantils i de llurs transformacions. III. Banca, Assegurança i Política

financiera IV. Organització interior de les empreses mercantils. V. Economia comercial i estudis derivats (Duanes, Tarifes, transports, etc.).

Tenint per base una sòlida preparació teòrica, indispensable en aquests casos, els estudis consistiran en una col·laboració constant de professors i alumnes per a descobrir en l'observació directa els problemes plantejats per la realitat, i cercar, amb ple coneixement de causa, les solucions més oportunes.

Per aquest motiu, l'Escola d'Alts Estudis Comercials mantindrà constant contacte amb el comerç. Dels comerciants, de llurs esforços, de llurs èxits i fallides, pendrem les nostres lliçons. Ells han de venir també a escoltar-les. Tots aquells qui, tenint ja un títol, vulguin perfeccionar llurs coneixements; tots aquells qui, sense altre títol que la pròpia experiència, vulguin estudiar a fons una o diverses de les matèries explicades, són invitats a aquest nou centre d'alts estudis comercials.

Més endavant, quan la relació entre l'Escola i el comerç català hagi esdevingut una cosa plenament orgànica a base d'una estreta relació amb les entitats econòmiques; quan les primeres perfeccions assolides despertin en el nostre jovent més altes enyorances; quan per tot Catalunya hi hagi una unió de bons comerciants i un estol de bons mestres del comerç; l'Escola es transformarà automàticament, si se n'ha sabut fer digna, en la Universitat Comercial de Catalunya, on tot desig de saber, tant en la ciència, com en la tècnica del Comerç trobi plena satisfacció.

IX

EDIFICIS ESCOLARS

L'acció de la Mancomunitat, relativa a l'ensenyament primari, ha tendit a resoldre, per via d'assaig, el problema de la construcció d'edificis escolars, que és més complex del que a primera vista sembla, per tal que penetra fins a l'essència mateixa de l'escola.

El local es lliga estretament amb els mètodes d'ensenyança, i aquests són derivats dels fins de l'educació i de les teories pedagògiques per a assolir aquests fins. En els moments actuals en què una nova pedagogia verament científica està fent la seva aparició, tota temptativa dogmàtica de solucions escolars resta descartada. La realitat escolar en la nostra terra és crua, i, mentre s'esperen solucions més perfectes, la Mancomunitat s'ha cregut en el deure de fer quelcom per alleugerir la situació. La realitat escolar, en efecte, ens mostra un nombre de mestres que no poden exercir ses funcions docents per manca de local; innumerables escoles de migrat funcionament, per estar allotjades en locals sense condicions sanitàries, i d'altres que podrien millorar quissap-lo si en compte de funcionar en locals llogats de cases particulars poguessin esplaïar-se en un edifici públic, construït segons les recomanacions de la Pedagogia.

La tendència més radical que ara va iniciant, sembla ésser a fer petits edificis escolars. La graduació, com ha vingut essent entesa, va perdent partidaris, el qual no vol pas dir que en guanyi l'escola unitària, tal com l'hem vingut coneixent; a altres coses es dona més importància que a la graduació. La graduació que sigui necessària, en poblacions

rurals, si el cost no és inconvenient podrà fer-se millor en escoles diferents d'edificis separats. Si pot ésser, l'escola de pàrvuls és millor situar-la en el punt més central possible de la població, amb jardins, que no necessiten ésser massa grans. Els graus més avançats poden emplaçar-se cada vegada més cap a la perifèria, on hi ha espais per a patis, fins arribar a l'escola superior agrícola, que deu ésser en ple camp. Així els petits tindran de caminar menys i no passaran tants perills, i els nois grans faran la bona gimnàsia d'un passeig a l'anar i venir de l'escola. Els grans edificis escolars amb molts graus es van considerant cada vegada més com un mal menor de les grans ciutats.

Tenint en compte el que s'acaba de dir, en maig de 1915 el Consell Permanent de la Mancomunitat acordà construir, amb caràcter d'assaig, quatre models d'edificis escolars en un Municipi de cada una de les províncies catalanes respectivament. Aquests models són els següents: *a)* Escola unitària bisexual per a 33 alumnes; *b)* Escola unitària bisexual per a 60 alumnes; *c)* Escola de dues aules de 21 alumnes cadascuna; *d)* Escola per a 60 nois i 60 noies.

Setze foren les proposicions, en conjunt ben estimables, que, vingudes de tots els indrets de Catalunya, es disputaren l'adjudicació dels quatre edificis oferts per la Mancomunitat, mitjançant concurs. L'adjudicació fou feta en la forma següent: Projecte *a*: Masó, de Tarragona. Projecte *b*: Torms, de Lleida. Projecte *c*: Sentmenat. Projecte *d*: Palau Saverdera, de Girona. L'Ajuntament de Sentmenat, per manca d'adaptació del projecte a les necessitats d'aquella localitat, presentà renúncia de la construcció de l'edifici que fou adjudicat a aquella població, i, obert un altre concurs entre localitats de la província de Barcelona, s'adjudicà l'esmentat edifici al poble de Sant Llorenç Savall.

Dos d'aquests edificis han estat ja inaugurats: el de

Masó, província de Tarragona, i el de Torms, de Lleida, prosseguint-se la construcció dels altres dos edificis concedits.

X

MATERIAL I MOBILIARI DELS EDIFICIS ESCOLARS

En dotar els edificis escolars construïts per la Mancomunitat del material i mobiliari necessaris, ha estat precis harmonitzar les exigències sanitàries i pedagògiques amb les quantitats calculades per a aquesta finalitat i amb les quals s'ha hagut d'atendre les següents necessitats: 1.ª Provisió de mobles per treballs manuals. 2.ª Eines i utensilis. 3.ª Aparells. 4.ª Llibres i material gràfic. 5.ª Decoració.

En la provisió de material per als edificis escolars s'han tingut en compte les següents necessitats, dins la modèstia de la consignació disponible per atendre-les:

1. Mobles.
2. Eines i utensilis.
3. Aparells.
4. Llibres i material gràfic.
5. Decoració.

La solució dels mobles ha girat a l'entorn de la fixació d'un tipus de taula per als deixebles que, sense deixar de banda les condicions higièniques indispensables i les exigències d'espai i d'organització i disciplina en les aules, no estigués en desacord amb els principis cabdals de les nostres organitzacions pedagògiques que es basen en un imperatiu de bon gust i de cura estètica, a la vegada que en un criteri de confiança en el bon seny i en l'aptitud d'autoregisme de la nostra gent, sobretot quan aquesta confiança és evidenciada.

Quant a la provisió de l'altre material, s'ha cregut millor i més d'acord amb els nostres principis pedagògics dotar les escoles de material de treball que permeti les pràctiques de la reinvençió mitjançant el treball real, no pas exclusivament de brillants aparells que, o bé s'inutilitzen al cap de poc sense esperança de reposició, o envelleixen en un recó d'armari sense haver prestat cap servei. Així, junt amb un rengle de sòlides taules d'obrador s'ha proveït l'Escola d'un banc de fuster amb totes eines i d'un cargol de manyà amb els principals instruments per petita mecànica. Així mateix s'ha pensat en banderoles, pantòmetres, cadenes pròpies per als treballs pràctics d'agrimensura, i quant a material científic, han estat preferits el vidre, els tubs d'assaigs, els pots, el cautxú, els becs bunzen, etc., a tots els petits aparells de basar.

Quant a llibres, s'ha organitzat per mestres i alumnes una biblioteca completa de consulta i ampliació d'estudis, i per material gràfic, a part dels atlas i mapes geogràfics i de ciències naturals indispensables, s'ha proveït l'Escola d'una llanterna a propòsit per a la projecció de cossos opacs que permet utilitzar el tresor inacabable de les col·leccions de postals.

En la decoració de l'Escola, a part dels elements decoratius que neixen de l'arquitectura de l'edifici i de la valor estètica dels mobles, s'ha cuidat curosament la tria d'imatges; s'ha evitat la profusió d'objectes en les parets; s'ha velat la llum de les finestres amb cortinetes blanques, s'ha donat a les pissarres un color simpàtic a la vista i s'han atès tot el possible els petits detalls que donen la impressió més fonda de bon orde i gentilesa en tota estada humana.

XI

ESTUDIS NORMALS

Per a formar en condicions de rigorosa selecció i de competència els futurs professors del període preparatori a les Escoles locals de Comerç i d'Indústries alhora que per a començar la plasmació d'un futur magisteri català i en general del personal tècnic adherit als nostres serveis d'Instrucció pública, ha començat darrerament a funcionar una institució, encomanant a la seva activitat docent el Seminari de Filosofia de l'Institut de Ciències i els seus cursos propèdètics que té per objecte proporcionar a joves ja diplomats amb títol de mestres i llicenciatura de filosofia o ciències, el complement d'estudis indispensables a assegurar una disciplina científica i tècnica i un esperit modern i racional en els mateixos.

Els Estudis Normals es presenten, doncs, com complement de formació ja preparats. Duren dos anys, transcorreguts els quals és concedit el títol que oficialment habilita per a ingressar en el professorat d'aquells estudis preparatoris.

Durant aquest temps, els alumnes segueixen dos ordes d'ensenyament: els uns, generals, que comprenen els ensenyaments de les disciplines bàsiques, la *Filosofia (Psicologia, Filosofia general, Ètica)* i *Pedagogia (Teoria general, Pedagogia experimental, Història de la Pedagogia, Didàctica)*, i els de les d'especialitat nacional (*Llengua i Història de Catalunya*). L'altre orde d'ensenyament comprèn els estudis d'opció, a què l'alumne, durant els dos anys ha de freqüentar un seminari d'una matèria determinada, i treballa al

costat d'un professor fins a esdevenir un especialista capaç de colaborar, modestament sens dubte, en molts casos, però eficaçment en treballs d'investigació especialitzada. D'aquests ensenyaments d'opció, coneguts sota el nom genèric d'*Introduccions*, s'han organitzat fins ara els següents: *Ciències naturals*, *Química*, *història de l'art*, *Filosofia* (com a especialització), *Geografia*, *Història de la literatura catalana i Filologia romànica*. La idea a què respon aquest pla, és que el mestre pot practicar una activitat pedagògica realment espiritual, ha d'ésser al mateix temps un investigador: que només aprenent l'ensenyament; i com és impossible d'ésser un investigador en enciclopèdia, cal triar un orde de treball especialitzat a què adherir l'obra de pròpia colaboració.

Un gran moviment d'estudiosos ha respost a la instauració dels Estudis Normals, garantia que ells satisfieien una necessitat veritable. Heu's aquí el resultat del primer any.

Matèries generals: Gramàtica catalana, Història de Catalunya, Filosofia, Pedagogia: 52 inscrits.

Matèries d'opció: Història Literària, 9 inscrits; Filosofia, 9 inscrits; Filologia, 5 inscrits; Història de l'Art, 15 inscrits; Història Natural, 7 inscrits; Geografia, 3 inscrits; Química, 7 inscrits.

(Seguirà)

LA CATALUNYA QUE TREBALLA I QUE JUGA

Vich. — A la Cella del Temple Romà ha tingut lloc un cicle de set conferències a càrrec d'una selecció de clergues joves, ex alumnes tots ells del Seminari d'Eclesiàstics de Vich.

El dia 16 de febrer va donar la primera, Mossèn Joan Puntí i Colell, parlant de «La renovació de la pietat catalana», prèvies unes paraules de presentació dites pel Dr. Ramon Martí, Canonge de la Seu vigatana.

La pietat no és la religió; més aviat és una devoció filial, constituint els trets característics de la pietat catalana, la dignitat i la senzillesa. La natural expressió de la pietat catalana ve encarnada en la llengua vernàcula; ofenen l'esperit de nostra pietat els exotismes consistents en l'ús de qualsevol parla que no sia la nostra, i de les desviacions de les quals és la més lamentable el sentimentalisme morbós, encobridor d'un esperit eròtic que tard o d'hora mostrarà el seu caire vergonyós. La pietat comença a formar-se en la llar i la seva natural guiadora deu ésser la mare; després en l'escola, el mestre. Tant en aquest aspecte com en el de l'evangelització els únics fruits d'eficàcia s'obtenen sols amb l'ús de la pròpia llengua dignificada, fugint per igual del retoricisme i de la vulgaritat. Exemples obiradors poden veure's en l'apostolat del P. Claret i del Dr. Torras i Bages. L'entitat «Foment de la pietat catalana» s'ha emprès la tasca de la renovació, publicant devocionaris — ja que tants en corren ofenent l'esperit de la pietat catalana — fulles, estampes, calendaris, sermonaris, evangellaris, etc., etc.

La conferència de Mossèn Puntí, dita amb estil suau i convincent, era tota ella un model de puritat i casticisme de parla.

La segona conferència — 23 de febrer — fou donada per Mossèn Miquel Fitó, i tractà de «L'eficàcia de la litúrgia en la vida religiosa».

«La vida humana deu ésser una glorificació de Déu; la litúrgia ens subministra tots els elements amb què devem arribar-hi; no ha vingut solament a solemnitzar situacions especials de l'home; ella actua

tot l'any en les nostres ànimes, oferint-li la més rica substància de la vida cristiana; per mitjà dels Sagraments l'home viu integralment la pietat. El cristià deu seguir la celebració dels Sagraments, cospant-ne llur significació; anar-hi amb un llibre d'oracions sens cooperació interna, ós assistir-hi com turistes amb el *Baedecker*. L'Església és la reproducció mística de la persona de Jesucrist i en viu tota la vida, des dels idil·lis de Betlem fins a la tragèdia del Calvari. Cada any es renoven les divines escenes per tal que reproduint-les ens assimilem a Jesús; i al volt d'ell, les vides que s'hi han lligat: la Mare de Déu, sant Joan Baptista i tants altres sants. Exemplaritats de la valor de la Litúrgia en el sant Bisbe d'Hipona, sant Basili, sant Benet, santa Teresa, sant Felip Neri. Esperits vinguts a la fe per la Litúrgia: Huysmans, A. Retté, Ruville, Elisabeth Ansface. L'esplèndida abadia de Beuron, començà d'influir en la vida d'aquell danès idòlatra del JO, a qui com a Goethe feia fàstics el crucifix: Joan Joérgensen. Ha nascut ja tot un moviment; danunt les recerques dels investigadors es reedifiquen els fonaments de l'espiritualitat antiga. Els benedictins de Beuron hi porten una organització i aquí mateix la renovació cristiana ha entrat pels camins de l'esperit i de la veritat. Recordança de Mossèn Frederic Clascar que tant d'esforç aportà a la nova creuada.

Clogué la conferència, una bella traducció de l'himne litúrgic que comença: «Escolteu, nacions, la paraula del Senyor — i anuncieu-la a les illes llunyanes...».

Mossèn Josep Arderiu parlà en la terça conferència — 2 de març — de «L'eficàcia del cant gregorià en la vida litúrgica».

Punts tractats: Origen, progrés, decadència i restauració del cant gregorià. Teoria del moviment rítmic, concordància dels manuscrits gregorians revelada per la paleografia. Origen popular dels himnes litúrgics: el *sermo nobilis*, *nobilior* i *plebeius*. Formació de seqüències i tropus.

La conferència va ésser il·lustrada amb exemples musicals interpretats pel propi dissertant, qui posseeix una formosa veu de xantre, i per una secció de la «Schola puerorum» dirigida i acompanyada amb harmònim per Mossèn Lluís Romeu, mestre de la Capella de la Seu.

Quarta conferència. «Les noves escoles literàries». Dia 9 de març; conferenciant: Mossèn Josep Gros i Raguer.

«Davant la fragilitat del tema — diu el dissertant — exposaré solament el meu judici particular, una mena de solloqui divagador, sens mancar, però, als furs de la independència i de la sinceritat.

És necessari, en voler comentar les moderníssimes escoles literàries, reconèixer com element racial de totes elles l'alta obra d'En Maragall.

Els retrets de la joventut noucentista a la literatura de la passada centúria: romanticisme i sentimentalisme, exposats en un article de l'Alexandre Plana en *La Revista*, s'expliquen pel contagi de la febre dominant a tota l'Europa i pels caràcters de tota renalxença literària que porti aparellat un ideal de restauració nacionalista. Grans blocs de puríssima bellesa en la literatura vuitcentista, atansament evolutiu a la normalitat estètica que s'acompleix en l'obra d'En Maragall, primer monument de la novella etapa.

La teoria maragalliana de la paraula viva; la poesia és l'art de la paraula; l'essència de la poesia és la bellesa dins la paraula. L'emoció estètica del poeta consisteix en el seu afany d'expressió per mitjà de la paraula; quan aquesta floreix viva, l'emoció ha infantat l'art i s'ha tornat poesia pura. No tota paraula espontània és vivent; l'espontaneïtat és sovint germana de l'esma. La vida de la paraula pot ésser o no producte de l'espontaneïtat; el cas és que surti a la llum sens deformació, que no sia producte d'un avortament espiritual. La teoria estètica de la paraula viva, enclou amb aventatges els elements fantàstic, musical i intuïtiu d'Hegel, Verlaine i Dessoir. L'obra d'En Maragall és d'un obriment de potències, obra revolucionària per no portar res més que l'eterna essencialitat de la poesia, obra inquietadora per no portar res més que un massís d'or quan els ulls no estaven avesats a contemplar-lo nuament, fora de la pedrera i a la llum del migdia tan diàfan com l'ànima del poeta nou vingut.

El segon aspecte de la revolució literària del noucents, cedeix la glòria al meravellós enginy d'En Josep Carner, el nostre poeta de més transcendència entre els d'avui. Dintre la nostra evolució estètica significa la incorporació a la literatura de tots els drets de l'iro-

nia, l'aristocratització de l'idioma i l'adaptació de la poesia als aspectes de la vida quotidiana. La ironia en substància és la conversió en bellesa artística dels aspectes desharmònicament joiosos de totes les coses. De la ironia, En Carner n'ha seguit tota la gama de colors. Ell es fa aquesta pregunta: Què fora la poesia sens la ironia? Podia haver dit: què fóra la meua poesia sens la ironia? perquè ella és el puntal de tota l'obra seva. El llenguatge d'En Carner. La des preocupació d'En Carner per la seva glòria de l'esdevenidor evidenciada amb entremaliadures periodístiques i de traductor. L'enlairament de la ironia catalana a una valor europea.

El noucentisme: en l'art, és una concupiscència de depuració artística en virtut de la qual es proclama com a única bellesa l'equilibri vivent i com a norma de l'artista el dret a un absolut deslligament de la història artística. El «Glosari» de l'Eugeni d'Ors; valor que en ella s'hi dona a la norma. El joc estètic: el seu origen en la *Crítica del judici*, de Kant, *Cartes sobre l'educació estètica de l'home*, de Schiller i en els *Problemes de l'Estètica contemporània*, de Guyau. El concepte del joc estètic en Schiller. El constant joc d'En Xenius. La Ironia orsiana.

Influència del noucentisme: ha desvetllat ànsies de perfecció artística, anhels insaciabls d'estilització despertats per prosa lapidària de l'Ors; s'ha fet culpable en bona part de la desorientació de la nostra prosa i de la poesia. Paraules d'En Maragall sobre l'Ors.

El cerebralisme: la tendència desmesurada al cenyiment de conceptes dintre una profunda sobrietat de paraules, té de portar inevitablement a l'alambinació mental i a la contorsió de la frase. La poesia cerebral s'assembla a un doll d'aigua passada per l'alambí, esterilitzada; pot comparar-se a una esponja empapada de nèctar però desesperadament expremuda. A voltes, quan el seu intent de concreció reïx, aconsegueix un encís meravellosament extraordinari.

L'evolució lingüística: En Verdaguer, el més gran constructor del nostre idioma literari; fase de selecció representada per En Maragall, de preclosisme per En Carner, de desorientació pel noucentisme, de tortura pel cerebralisme. L'actuació d'En Pompeu Fabra, a voltes poc fundada, i les gosadies arbitràries de la literatura periodística. Com a resultat, l'idioma es troba avui en un estat d'inquietud.

Creença optimista en ressorgiment beneficiós de la present pertorbació, fundada en que aquesta significa: un enamorament i una llarga recerca de la nostra literatura medieval, la incorporació d'un munt de gentillescs de la llengua antiga a la d'avui, una ampliació riquíssima del lèxic, un senyal inequívoc de la nostra frisoa vitalitat literària, un anhel de rectificació de la nostra sintaxi indiscutiblement aviciada, una gran ànsia de purificació i de cosmopolitisme. I tot això, en últim terme, no ha de portar a la llengua més que grans aventatges».

En la quinta conferència — 16 de març—el Dr. Pere Ginebra, prev., tractà de «La Bíblia i la crítica». Els punts de la dissertació foren: Contingut dels llibres sants; Antic i Nou Testament, exposant les principals versions i llur propagació. Geografia bíblica: viatges, països bíblics. Arqueologia bíblica: llocs, ritus, persones sagrades, temps i festes. La Crítica: la Cosmogonia mosaica i les Ciències naturals. El Diluvi i la Geologia. Dispersió i distinció de pobles i races. El Monoteisme del poble d'Israel i el Politeisme universal. El Particularisme dels Hebreus i l'Universalisme del Regne Messiànic. La Crítica moderna: la racionalista i la catòlica. Bauer i l'Escola de Tubingen. L'Institut Bíblic Pontifici de Roma.

«Les noves actituds del socialisme en la transformació d'Europa», foren el tema de la sisena conferència, llegida pel Dr. Miquel Vilatimó, prevere en la vesprada del dia 23 de març.

«Ideologia constantment irreligiosa del socialisme, exposada pels escriptors amb tota cruesa. Injustícia de tal actitud davant les radicals doctrines fraternals de l'Església: L'abolició de l'esclavatge, Lleó XIII. Exposició i crítica de la teoria de Carles Marx sobre l'origen del capital. El jornal familiar.

La Internacional; el seu fracàs durant la Gran Guerra; l'únic aglutinant possible internacional és l'esperit verament catòlic. Co que hi ha de bo en les doctrines socialistes. La sindicació unilateral, causa del desequilibri i de les pertorbacions. Aventatges de la sindicació bilateral, no mixta. Sindicació obrera, sindicació patronal: facilitació de la legislació social, millorament en els contractes del treball, destrucció dels odís individuals. En la impossibilitat de tornar al règim dels gremis i vist el resultat migrat del cooperativis-

me, és necessari forçar la sindicació bilateral, encarrilant-la per vies legals en lloc de combatre-la a ultrança.

Socialisme governamental; intervenció dels leaders socialistes en les tasques directrius de la Gran Guerra. La Conferència internacional de Berna; absència de delegats de diverses nacions.

La legislació social espanyola; causes de la seva inutilitat: l'uniformisme i la inadaptació a les necessitats reals. La futura legislació social de l'Estat Català: orientacions que deurà pendre en un sentit francament cristià, nacionalista i de sindicació.

En la setena i última conferència, el Dr. Antoni Griera, prev. dissertà sobre l'«Organització dels estudis científics». Dia 6 d'abril.

Començà remarcant que homes de gran valor intel·lectual hagin estat els directors de la Gran Guerra; Wilson, Hertling, etc. Estudia l'organització de la Universitat anglesa, alemanya, francesa i nord-americana, exposant llurs bases de funcionament i direcció; l'Institut de París, les grans universitats privades nordamericanes, les grandioses fundacions científiques dels nordamericans: Carnegie i altres. Estadístiques d'alumnes i capitals de què disposen. Abundància de l'element femení en les universitats americanes; resultats poc falaguers dels seus estudis.

Les organitzacions científiques catalanes; funcionament i defectes: L'Institut d'Estudis Catalans, Cursos Monogràfics d'Alts Estudis i d'Intercanvi, Escola d'Agricultura, Estudis Universitaris Catalans, Cursos d'istiu, etc.

La Universitat catalana: L'Estatut publicat ara fa poc, basat en les conclusions dels II Congrés Universitari Català.

L'organització dels estudis eclesíastics a Catalunya; necessitat d'una renovació. Elements de què pot disposar-se en ciències naturals i històriques. Conveniència de la creació a Tarragona d'una Universitat eclesíàstica que formés el professorat dels Seminaris i centres d'estudis especialitzats que podrien establir-se en diferents localitats: Cant litúrgic a Montserrat, Estudis científics en el Col·legi de la Companyia de Jesús a Sarrià, Art eristiana a Vich, etc.

Cloué el cicle de conferències el Dr. Marían Serra i Esturi, canonge de la Seu, qui glossà les dues notes característiques del cicle: l'apologètica i el nacionalisme.

Totes les anteriors conferències foren escoltades per selecta concurrència en la qual abundava l'element femení i els clergues. Llur duració era de 45 minuts cadascuna. Les conferències IV, VI i VII es vénen publicant senceres en la *Revista de Vich*. Per a molt aviat estan anunciades dues conferències a càrrec del doctor Pijoan i de Manuel de Montoliu, que parlaran respectivament de «La medicina i la guerra» i «Verdaguer i la llengua literària».

J. ANGLADA

Vilanova i Geltrú. — Avancen molt notablement les obres de restauració i reedificació de l'antic castell de La Geltrú sota els auspicis i alta inspecció de la Mancomunitat de Catalunya. Manca, només, la restauració de la façana principal.

Ciutadella (Menorca). — La Comissió organitzadora de les festes del centenari de l'illustre escriptor Quadrado va aplegar a l'Ajuntament totes les principals representacions de la ciutat. S'acordà en principi una vetllada literària musical amb sextet de l'Ateneu de Mahó; crear un premi Quadrado; fundar el Museu municipal d'arqueologia; lectura del treball *Quadrado arqueòleg* d'En Francesc Hernandez Sans; posar el retrat de Quadrado a la sala del Consistori i formació d'un àlbum d'autògrafs en honor de l'illustre escriptor.

Sabadell. — Al local de *Juventut* el poeta gironí Narcís Masó i Valentí va donar una lectura del seu interessant volum de *Poesies juvenques* que estava a punt de publicar.

També es va donar una audició íntima de les *Cançons per a infants*, música de Mossèn Muset i lletra de Mossèn Gros.

Vilafranca del Penedès. — L'Ajuntament va acordar concedir una subvenció a l'Escola Montessori, de don Joan Escoda, amb l'obligació de donar ensenyança a un nen i una nena de famílies pobres vilafranquines.

Tarragona. — Per fi ha començat a encarrilar-se la qüestió de l'Escola de Comerç concedida per la Mancomunitat de Catalunya. Per fi l'Alcalde, alguns regidors i l'arquitecte, estudiaren el lloc de

la ciutat on hi hagués un solar de prou superfície per a bastir-hi l'Escola.

Aquest solar assenyalat és el del costat de la casa número 1 de la plaça dels Artillers del Sítí, lloc cèntric amb 12 metres de façana a la plaça més ampla de la ciutat i 24 al carrer de Smith; en total 288 metres quadrats. La planta baixa podrà destinar-se a Escola de Comerç i el primer pis a Biblioteca Popular.

Comunicat a l'Ajuntament, es va acordar oferir el solar a la Mancomunitat de Catalunya perquè s'hi pugui edificar l'Escola.

Canet. — A la Junta de Vocals associats celebrada el mes passat es va acordar la negociació d'un emprèstit destinat a la construcció de l'Escola d'Indústries locals i de la plaça-mercat.

Centelles. — Ha començat de publicar-se en aquesta vila un periòdic quinzenal titulat, *La Veu de Centelles*.

Berga. — Es publica des del mes passat en aquesta població un nou confrare que porta per títol *La Veu de Lillet*. S'ha publicat el programa de les Escoles nocturnes del Centre d'A. S. C. Hi ha classes de *lectura, escriptura i aritmètica elemental, aritmètica aplicada, teoria de teixits, càlcul mercantil i teneduria de llibres, gramàtica catalana, principis d'estètica i formació intel·lectual*. També hi ha una escola de solfeig.

Badalona. — S'han omplert tots els llocs del curs de gramàtica catalana que va obrir la societat cultural Biblioteca. Per tal de satisfer als qui no hi varen cabre se n'ha obert un altre en el qual es podran inscriure 25 alumnes. Les lliçons es donen els diumenges al matí.

Lleida. — El Claustre de l'Institut d'aquesta ciutat es proposa aplicar les rendes de la institució benèfica *Pia Almoïna* que li pertanyen establint diverses classes d'ampliació d'estudis superiors, d'ensenyament primari i Batxillerat i entre elles hi haurà les de *sociologia, llengües nacionals, geografia, història, matemàtiques, llengua francesa, reforma de lletra, mecanografia, dibuix i educació física*. Hi ha el propòsit que aquests ensenyaments tinguin un caràcter eminentment pràctic.

BIBLIOTECA DEL CONSELL DE PEDAGOGIA

FULLA ESPECIAL N.º 17

REVISTES ENTRADES RECENTMENT

En aquesta secció es donarà compte de les revistes pedagògiques, especificant els articles importants en relació amb les fitxes de referència de la Biblioteca

The Elementary School Journal. — Chicago, Ill. (1917-1918). Vol. XVIII. N.º 3. Articles: A Study of the Common Mistakes in Pupils' Written English, Amelia Diebel and Isabel Sears. Class. 423.2. — An outline of the course in Geography in the University Elementary School (III), Varis. Class. 910.7. — Report on a self-Directed System of Kindergarten Supervision, Albert Shiels. Class. 372.2. — The Extent and Meaning of the Loss in «Transfer» in Spelling, W. F. Tidyman and Helen A. Brown. Class. 372.4. — The Use of Standardized Materials in Arithmetic for Diagnosing Pupils' Methods of Work, W. L. Uhl. Class. 511.7.—Summary of the Literature in Scientific Method in the field of Curriculum Making, J. F. Bobbitt. Class. 371.32.—N.º 4 Articles. Staples of Grammar and composition, Allen Cross. Class. 407.—Social motive in teaching Arithmetic, W. C. Reavis. Class. 511.7. —An outline of the course in Geography in the University Elementary School (IV). Varis. Class. 910.7. — Teaching of handwriting in America, Mary L. Dougherty. Class. 652.09 (7).—Ability to place the decimal point in division, Walker S. Monroe. Class. 511.7.—Derivation of Montessori Didactic apparatus, Mattie Crumpton Hardy. Class. 372.202.—N.º 5. Articles: The Course in Printing in the University Elementary and thing Schools, the University of Chicago, Katharine M. Stilwell. Class. 655.07.—The Plan of Measuring Educational Efficiency in Bay City, Franklin Bobbitt. Class. 379.15.—The Beginning of Formal Number Work, Jennie A. Small. Class. 511.07.—Causes of the

Success or the Failure of first-year Boys in a Vocational School, Mary A. Laselle. Class. 607.—The gouth of cities and their indebtedness for schools, Eaelre Chark. Class. 379.13 (73).—N.º 6. The course in Natural Science in the University Elementary School. Varis. Class. 507.—The determination of ultimate standards of quality in handwritting for the public schools, Leonard V. Koos. Class. 652.—The Cleve-lands survey tests in Arithmetic in the Miami Valley, J. W. Heckert. Class. 511.07. — The comparative accuracy of the Ayres handwritting seale, Gettysburg Edition, Frederick S. Breed. Class. 652.—Cour-rent tendencies in the construction of spelling-books for elementary schools, Class. 372.4.—N.º 7. Articles: The course in Natural Science in the University Elementary School (II). Varis. Class. 507.—Diagnos-tic measurement as a basis for procedure, Laura Zirbes. Class. 372.4.—Influence of increasing difficulty of reading material upon rate, er-rors, and comprehension in oral reading, L. S. Mc. Lev. Class. 372.4.—The effect of agricultural employment upon school attendance, Ruth Mc. Intire. Class. 371.52.—Summary of cour-rent tendencies in elemen-tary school mathematics as schown by recent textbooks, Katherine L. McLaughlin. Class. 510.7.—N.º 8. Articles: The course in Natural Science in the University Elementary School (III). Varis. Class. 507.—The pedagogical status of the Feeble-Minded School children, J. E. Wallace Wallin. Class. 371.92.—Some junior high school facts drawn from two years of the six-six plan at Macomb Illinois, Vernon L. Mangun. Class. 373 (73).—The value of the project-problem method in elementary education, Mendel E. Branom. Class. 371.3.—Brieb reviews of Elementary-School textbooks in Civics and Community life publish-ed in the last four years, Harry O. Gillet. Class. 177.1.—N.º 9. Arti-cles: The typical teaching conditions of the faculties of Southern Normal Schools, Hanor A. Webb. Class. 370.73 (73).—Practical appli-cation of standard tests in Spelling, Language, and Arithmetic, Joseph P. O'Hern. Class. 371.32.—Developmental Alexia: Congenital word-blindness, or inability, to learn to read, Clara Schmitt. Class. 371-911.—Teachers' Marks and the reconstruction of the Marking system. H. O. Rugg. Class. 371.26.—N.º 10. Articles: Rating of teachers in Indiana Elmer L. Ritter. Class. 371.1 (73).—Developmental Alexia: Congeni-tal word-blindness, or inability to learn to read, Clara Schmitt. Class.

QVADERNS D'ESTVDI

- 371.911.—The use of the Woody Scale for diagnostic purposes, C. J. Anderson. Class. 511.07.—A series of motivated language lessons, Anna A. Condon. Class. 372.6.—Standard tests and a Basal method of teaching reading, D. C. Bliss. Class. 372.4.—The results of some Classroom measurements, Carl Cotton. Class. 371.79.
- Nature-Study Review.* — Ithaca, N. Y. (1917). Vol. XIII. N.º 9 (1918). — Vol. XIV. Nos. 1, 2, 3, 4, 5, — N.º 6 Articles: How to Study Ants in a Schoolroom. Class. 570.7. — Nos. 7, 8 y 9.
- The Schoolmaster.* — The Organ of the National Union of Teachers. London (1918). — Vol. XCIV. Nos. 493-495 a 498. — N.º 499. Articles: The Irresponsibility of the Father. Class. 173-5. — N.º 500.
- The School Bulletin.* — Syracuse, N. Y. (1917). Vol. XLIV, N.º 3. Articles: Farming as an occupation for women, Martha Voorhees. Class. 396.5. — Nos. 4 a 12.
- The Journal of Education.* — London (1918). Vol. 50. N.º 582. Articles: The General Training of the Teachers, W. C. Buncher. Class. 370.7.—Reflections on a Töchterschule in the Seventies. Class. 376.6 (43).—Schoolgirls of a Hundred Years Ago, E. M. Dale. Class. 376.9 (42).—N.º 583.—N.º 584. Articles: Psychoanalysis in Education. Class. 370.15. — N.º 585. Articles: The Teaching of Hisotry in Schools, M. Boyd Mackay. Class. 907.—Sencondary Education, S. B. Hartley. Class. 373. — N.º 587. Articles: Report of the Government Committee on Modern Languages. Class. 407.—Children's Mistakes in Geography, E. G. R. Taylor. Class. 910.7.—The Last Medieval School. Class. 370.9401.—N.º 588. Articles: The Teaching of Botany in Schools, D. F. Dalston. Class. 580.7.—N.º 589. Articles: Grammatical Reform, E. A. Sonnenschein. 425.—N.º 590. Articles: The Ag efor Teaching Housecraft in Secondary Schools, Grace Bradshaw. Class. 376.3.—Geographical Thought and Geography Teaching, E. J. Rickard. Class. 9110.7. —N.º 591. Articles: Civics for Adults, E. M. White. Class. 377.—N.º 592. Articles: Fénelon and his Pupils, Stewart A. Robertson. Class. 371.961.—N.º 593.
- Psychological Review.* — Lancaster, Pa. (1917). Vol. XXIV, N.º 6. Articles: Advance Adaptation in Behavior, S. Bent Russell. Class. 159.3.—Relevant and Irrelevant Speech Instincts and Habits, P. F. Swindle. Class. 158.3.—A Preliminary Report on «Work with Know-

ledge versus Work without Knowledge of Results», George F. Arps. Class. 159.2.—The Behavior of the Human Infant during the First Thirty Days of Life, Margaret Gray Blanton. Class. 136.7.—A Critique of the Yerkes-Bridges-Hardwick Comparison of the Binet-Simon and Point Scales, Frank N. Freeman. Class. 150.7 (1918).—Vol. XXV. N.º 1. Articles: Docility and Purposiveness, Ralph Barton Perry. Class. 159.3.—The Perception of Force, John J. B. Morgan, Class. 152.—The Tone Intensity Reaction, A. P. Weiss. Class. 152.—Thurstone's Method of the Learning Curve, R. V. Blair. Class. 150.7.—N.º 2. Articles: Psychology in Relation to the War, Major Robert M. Yerres. Class. 150.4.—An Experiment in Employment Psychology, Henry C. Link. Class. 150.4.—Associative Aids: I. Their Relation to Learning, Retention, and Other Associations Sven Froeberg. Class. 153.2.—Miss Calkin's Case of Self against Soul, Varis. Class. 151.

The Pedagogical Seminari. — Worcester, Mass. Vol. XXV (1918). N.º 1. Articles: Feeble-Mindedness and Heridity, Ping Ling. Class. 136.762.—The Child and School Entrance, Michael J. Zigler. Class. 371.21.—The Health Habits of the Teachers Tomas A. Storey. Class. 371.19.—Apprenticeship and Its Relation to Industrial Education, Paul H. Douglas. Class. 607.—New Educational Duties of our Time, F. W. Foerster. Class. 370.4.—The Ability of the Special Class Children in the «Three R' S», Mand A. Merrill. Class. 371.9.—The Vocal Treatment of Stuttering, Marguerite Brummeler. Class. 371.91.—An Experiment in the Teaching of Electric Wiring, Robert Van Allen. Class. 607.—N.º 2. Articles: Old and Young Teachers, Helen M. Bowney. Class. 371.1.—Ambidexterity and Delayed Speech Development, Margaret Norse Nice. Class. 612-78.—School Children and Food Production Ping Ling. Class. 372.04.—The Public Schools and Food Conservation, Ping Ling. Class. 372.04 — The Preparation of the Teacher of Physical Training, Thomas A. Storey. Class. 370.7.—Aesthetic Appreciation of Pictures by Children, Rudolf Pintner. Class. 701.—Clark Library war Collection, Louis N. Wilson. Class. 016.

Psychological Bulletin. — Lancaster, Pa. Vol. XIV (1917). N.º 8. Articles: Tropisms and Instinctive Activities, H. B. Torrey. Class. 158.—Sensory Physiology of Animals, K. S. Lashley. Class. 591.18. — Habit Formation and Higher Mental Capacities in Animals, J. F. She-

QVADERNS D'ESTVDI

pared. Class. 151.3.—Holme's Studies in Animal Behavior, W. S. Hunter. Class. 591.5.—The Preferential Use of the Hands in Monkeys, with Modification by Training and Retention of the New Habit, H. D. O. Kempf. Class. 591.5.—N.º 9. Articles: Memory, Imagination, Learning, and the Higher Intellectual Processes (Experimental), I. W. Baird. Class. 150.4.—Visual Space, M. C. Williams. Class. 535.7.—A Library Classification for Books on Psychology, A. T. Poffenberger. Class. 026.15.—N.º 10. Articles: Adolescence, B. T. Baldwin. Class. 130.763.—Educational Psychology, B. T. Baldwin. Class. 370.15.—Child Psychology, D. Mitchell. Class. 136.7.—N.º 11. Articles: Methods and Principles in Social Psychology, J. H. Leuba. Class. 136.—Social Psychology, O. A. Ellwood. Class. 136.—Psychology and Crime, A. L. Kellogg. Class. 343.95.—Psychology and the War, W. K. Wright. Class. 136.8.—The Beliefs in God and Immortality, J. H. Leuba. Class. 218.—Rejoinder to Professor Leuba's Answer to Wright's Criticism of His Book, W. K. Wright. Class. 218.—N.º 12. Articles: Psychological Effects of Drugs, A. T. Poffenberger. Class. 616.861.—Reaction Time, V. A. C. Hedmon. Class. 152.8.—Report of Committee on Reeducation Research, S. J. Franz. Class. 607.—Vol. XV (1918). N.º 1. Articles: Historical Contributions, W. Riley. Class. 150.9.—General Standpoints: Mind and Body, W. T. Marvin. Class. 150.4.—Consciousness and the Unconscious, A. P. Weis. Class. 150.4.—Terminology, H. C. Warren. Class. 150.1.—Texts-Books and General Treatises, H. S. Laugfeld. Class. 016.15.—N.º 2. Articles: Report of the American Psychological Association, H. S. Laugfeld. Class. 150.6.—N.º 3. Articles: A Note on Measurement by Relative Position, S. C. Kohns. Class. 150.4.—Speed of Presentation and Ease of Recall in the Knox Cube Text, L. M. Rachofsky. Class. 150.4.—Vision-General Phenomena, L. T. Troland, Class. 152.1.—Hearing, R. M. Ogde. Class. 152.2.—Definitions and Delimitations of Psychological Terms, Class. 150.2.—N.º 4. Articles: An Experiment With an Automatic Mnemonic System, D. S. Hill. Class. 151.1.—Affective Phenomena-Descriptive and Theoretic, H. N. Gardiner. Class. 157.—Attention and Interest, W. B. Pillsbury, Class. 153.1.—Time and Rythme, H. Woodrow. Class. 152.8.—Correlation, J. B. Miners. Class. 150.4.

- Primary Education.* — Boston. Vol. XVI (1918). Nos. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10. — Vol. XVII (1919). Nos. 1, 2, 3.
- Popular Educator.* — Boston. Vol. XXXV (1917-18). Nos. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 8, 9.
- Our Dumb Animals.* — Boston. Vol. L. Nos. 2, 3, 4, 6, 7, 9, 12.
- D'Act d'Allà.* — Barcelona (1918). Vols. I i II. Núms. 1 al 12.
- Agricultura.* — Barcelona (1918). Vol. I. Nos. 1 al 25.
- El Amigo.* — Barcelona. Vol. VI (1918). Nos. 67 a 90.
- Germanor.* — Santiago de Xile. Any V (1907). Nos. 102 a 126. — Any VI (1918). Nos. 127 a 150.
- I. C. A. I.* — Madrid (1917-1918). Nos. 5 a 9.
- Industria Textil.* — Barcelona. Any I (1917). N.º 12. — Any II (1918). Nos. 1 a 12.
- Revista de la Universidad de Buenos Aires.* — Buenos Aires. Año XIV (1917). N.º 130.—N.º 131. Articles: Sobre enseñanza de la literatura, Arturo Giménez Pastor. Class. 807.—Un gran filólogo americano, don Rufino José Cuervo, M. de Toro y Gómez. Class. 924 (86).—Número 132. Articles: La enseñanza de la moral cívica, Carlos O. Punge. Class. 377.—Nos. 133, 135, 136, 137, 138.
- Revista de la Universidad Nacional de Córdoba.* — Córdoba (República Argentina). Año IV (1917). N.º 9.—Año V (1918).—Nos. 1, 2, 4, 5.
- L'Educateur.* — Lausanne: LIVme année (1918). Nos. 1, 2, 3, 4, 5, 6. N.º 7. Articles: De l'économie des forces dans l'horaire scolaire, Hermann Tobler. Class. 371.24.—Nos. 8, 9, 10.—N.º 11. Articles: Examens annuels, M. Chantreus. Class. 371.27.—N.º 12.—N.º 13. Articles: La crise de l'orthographe, L. Nogeon. Class. 441.—N.º 14.—N.º 15. Articles: La question des examens à l'école primaire, Redaction de «L'Educateur». Class. 371.27.—Nos. 16 al 20.—N.º 21. Articles: La question des examens, Varis. Class. 371.27.—Nos. 22, 24, 25, 26, 27, 28, 29, 32, 33, 36, 37.—N.º 38-39. Articles: L'école publique américaine, H. Rushton Fairclough. Class. 379 (72).—N.º 40-41.—N.º 42. Articles: Le système scolaire de Gary, Angelo Patri. Class. 372.1.—N.º 43.—N.º 44. Articles: Le système scolaire de Gary, Angelo Patri. Class. 372.1.—N.º 45.—N.º 46. Articles: L'éducation par la liberté, A. Descoedres. Class. 372.1.—Nos. 49, 50.

- El Clamor del Magisterio.* — Barcelona. Año LIII (1918). Números 1 a 21. Artículos: Cuartillas pedagógicas (XLV a LXV). Las Ciencias físico-naturales, José Udina Cortiles. Class. 372.85. — Nos. 22 a 47.—Nos. 48 a 53. Artículos: Cuartillas Pedagógicas (LXVI a LXXI). Ciencias físico-naturales, José Udina Cortiles. Class. 372.85.
- La Paraula.* — Barcelona. Butlletí que publica el Cos docent de l'Escola Municipal de Sords-Muts. Any I (1918). Nos. 1-2.—N.º 3. Artículos: La preparació dels professors de sords-muts, P. Barnils. Class. 371.92.—N.º 4.
- Boletín del Liceo Escolar.* — Lérida. Nos. 110 a 120.
- Boletín de la Cámara de Comercio y Navegación.* — Barcelona (1918). Nos. 277 a 289.
- Revista General.* — Madrid. Año II (1918). Nos. 5 a 24.
- Science et la Vie.* — París (1918). Nos. 36 al 41.
- Cataluña Textil.* — Badalona (1918). Tomo XII. Nos. 136 a 147.
- Butlletí Escolar de les Escoles Mercantils Catalanes.* — Barcelona (1918). Nos. 7-8.
- Butlletí de l'Associació protectora de l'Ensenyança Catalana.* — Barcelona. Any II (1918). Nos. 1 a 9.
- Revista Quincenal.* — Barcelona (1917). Nos. 23-24 (1918). Nos. 25 a 49.
- L'Intermédiaire des Educateurs.* — Genève Vme. année (1917-1918). Nos. 51-53. Artículos: Encore le verbalisme, Ed. Vittoz. Class 407.—L'Arithmétique en action: Le marché à la Maison des Petits, Paul Meyhoffer. Class. 511.07.—N.º 54-56. Artículos: L'examen des connaissances scolaires: La Lecture, Pierre Bovet. Class. 372.4—Une expérience sur la perception du nombre, Andrée Golaz et Jeanne Silbersstein. Class. 152.—Petites enquêtes: Ce que les écoliers pensent du respect, Aug. Lemaitre. Class. 157.—N.º 57-58. Artículos: L'ortographe de nos écoliers; Les resultats d'un depouillement, Pierre Bovet. Class. 372.6.—L'éducation attrayante: Jeu d'ortographe, Ed. Claparède. Class. 372.6.—L'ortographe à la Maison des Grands, Paul Meyhoffer. Class. 372.6.—N.º 59-60. Artículos: Comment préparer aux œuvres de protección de l'enfance des collaborateurs qualifiés, Georges Thélin. Class. 362.7.—Contre la leçon d'ortographe, R. Nussbaum. Class. 372.6.
- Boletín de la Institución Libre de Enseñanza.* — Madrid. Año XLI (1917). N.º 692. Artículos: Las Escuelas Normales: Noticia histórica,

Lorenzo Luzuriaga. Class. 370.9.—De la enseñanza de la Física en la Facultad de Ciencias químicas, Dr. Juan Antonio Izquierdo Gómez. Class. 530.7 (46).—N.º 693. Artículos: De la enseñanza de la Física en la Facultad de Ciencias químicas, Dr. Juan Antonio Izquierdo Gómez. Class. 530.7 (46).—Año XLII (1918). N.º 694. Artículos: La Pedagogía de la educación física en el sistema de Locke, Jerónimo Peralta. Class. 371.73.—N.º 695. Artículos: La escuela de detención, Alicia Pestana. Class. 371.93. — El problema de la investigación científica en España, Eduardo Hernández-Pacheco. Class. 506 (46). — Los recuerdos de la infancia, José Mallart. Class. 154. — N.º 696. Las proyecciones cinematográficas en la enseñanza. M. A. Collette. Class. 371.39. — El problema de la investigación científica en España, Eduardo Hernández-Pacheco. Class. 506 (46). — N.º 697. Artículos: Peligros del dualismo en la teoría de la fatiga, Alicia Pestana. Class. 158.1. — N.º 698. Artículos: La escuela secundaria y la Universidad, Ernesto Nelson. Class. 373. — Relación de la delincuencia juvenil con las industrias callejeras, Alicia Pestana. Class. 136.763. — N.º 699. Artículos: La escuela secundaria y la Universidad, Ernesto Nelson. Class. 373. — Las bases de la educación inglesa, José Castillejo Duarte. Class. 370.1 (42). — El seminario de maestros alemán, Lorenzo Luzuriaga. Class. 370.73 (43). — N.º 700. Artículos: La primera enseñanza en Portugal, Alicia Pestana. Class. 379.18 (469). — Las bases de la educación inglesa, José Castillejo Duarte. Class. 370.1 (42).— El Seminario de maestro alemán, Lorenzo Luzuriaga. Class. 370.73 (43). — El Instituto de enseñanza especial del Dr. Decroly, Jacobo Orellana Garrido. Class. 371.9 (493). — Nos. 701-702. — N.º 703. Artículos: Sistematización nacional de la educación en Inglaterra, José Castillejo Duarte. Class. 379 (42). — N.º 704. Artículos: Sistematización nacional de la educación en Inglaterra, José Castillejo Duarte. Class. 379 (42). — La crisis de la Psicología experimental, F. Vicente Viqueira. Class. 150.4. — N.º 705. El movimiento pro universitario para la preparación de los maestros en Alemania, Lorenzo Luzuriaga. Class. 370.73 (43).

INFORMACIÓ

NA DOLORS MONSERDA. — Morí aquesta il·lustre i venerable dama el dia i del mes passat. Deixa un buit ben difícil d'emplenar. Fou l'ànima de la important i eficacíssima institució del Patronat per a les obreres de l'agulla i d'altres institucions de caràcter social feminista. Deixa escrites una munió d'obres d'alta valor. Cal recordar entre elles un *Estudi feminista, Una orientació sobre el problema del captaire, El feminisme a Catalunya, Conferència sobre l'acció Catòlico-social*; una sèrie de novel·les, com és ara *La Montserrat, La família Asparó, La fabricant, La Quitèria, Del món*, de caràcter marcadament social i un gros volum de poesies que es distingeixen per la intensitat de sentiment que hi domina. D'algunes de les esmentades obres se n'hagueren de fer diverses edicions, havent-n'hi actualment varies d'exhaurides.

Quant a la seva vida literària, prou rica i florida, havia estat Presidenta dels Jocs Florals de Barcelona l'any 1909; havia guanyat dos premis ordinaris; l'Englantina amb la bellíssima composició *Otger*, i la Viola amb la delicada *La benedicció de l'aula*: un premi extraordinari amb *La Diada de Santa Creu* i diferents accèssits.

La mort d'aquesta il·lustre senyora ha produït un dol sentidíssim per tota la ciutat.

EN JOAN PERMANYER. — Morí també el mes passat. Figurà des de molt jove i en lloc preeminent en totes les campanyes de reivindicació catalanista, formant part de la *Lliga de Catalunya* i de la *Unió Catalanista*. Escriví nombrosos i ben meditats articles a *La Renaixença* i prengué part molt important en la ponència de les Bases de Manresa.

Com a jurista fou el doctor Permanyer un dels defensors i propulsors més formidables de la nostra vida jurídica; com a professor de Dret va saber convertir la seva càtedra en una d'aquelles on amb més profit es preparava la nostra joventut per als estudis de les fonts i textos del Dret català. Com a President de l'Acadèmia de Jurisprudència féu dos discursos inaugurals de reivindicació jurídica ca-

INFORMACIÓ

talana, l'un, i sobre qüestions tributàries, l'altre: ambdós interessantíssims. Com a Degà del Col·legi d'advocats, càrrec que ocupà durant vint anys, va donar gran impuls a la biblioteca d'aquella entitat, convertint-la en la més rica col·lecció jurídica d'Espanya i una de les millors d'Europa; va adquirir la col·lecció arqueològica del doctor Llozer, propietat de l'Almirall i, demés, un gran nombre de llibres moderns, ordenant després la catalogació d'aquell conjunt bibliogràfic de més de 25.000 volums. Per indicació d'un altre jurista eminent, senyor Broçà, formà la secció de biblioteca jurídica catalana. Demés, sota la seva presidència s'acordà el sosteniment de la càtedra de Dret Civil català, i fou iniciat l'ús de la nostra llengua a les ressenyes anyals del deganat.

EN MODEST URGELL. — Morí el 19 del mes passat a Barcelona. Havia escrit quelcom per a la literatura, però en el camp que havia assolit més èxits era en el de la pintura. Els seus *capvespres*, plens d'ombres i melangies, durant anys i anys havien estat cosa genuïnament barcelonina. Fou un dels qui, en son temps, més treballà per al desenrotllament de l'art a la nostra terra.

ASSOCIACIÓ PROTECTORA DE L'ENSENYANÇA CATALANA. — Dintre poc es posarà a la venda l'*Aritmètica i Geometria* catalana del Professor a l'Escola d'Enginyers D. Josep Galí. Després de la *Gramàtica catalana* i del *Cartipàs* ja publicats, serà aquesta una addició interessant al material docent per a l'Escola Catalana.

Està ara enllestint-se el *Sillabari català* d'En Pau Romeva; la *Història de Catalunya*, d'En F. Valls i Taberner i d'En Ferran Soldevila, seguint després la *Geografia de Catalunya*, d'En Pere Blasi.

NOUS CURSOS D'AGRICULTURA. — Foren començats el dia 22 del mes passat a l'Escola Superior d'Agricultura. Duraran fins el 15 del corrent. Veu's aquí els temes: *Explotacions Uteres* a càrrec d'En Josep Poch de Feliu; *Hortes i conreu forçat, plantes industrials* a càrrec d'En Joan Angel i Genís; *Bovicultura o Zootècnia del bestiar boví*, a càrrec d'En P. M. Rosell i Vilà; *Patologia Vegetal*, a càrrec d'En Jaume Nonell i Comas; *Anàlisi de substàncies alimentícies*, a càrrec d'En Francesc Novelles i *Comptabilitat Agrícola*, a càrrec

d'En P. J. Girona. En cada curs hi ha exercicis pràctics i es fan nombroses visites.

EN FELIX URGELLES. — Ha mort també aquest conegut i no tabil·lissim pintor escenògraf. Durant la seva llarga vida el senyor Urgellès havia assolit grans triomfs. En algunes exposicions havia obtingut importants premis.

ESCOLES DOMENECH. PROVISIO DE LA PLAÇA DE DIRECTOR. — El patronat de les «Escoles Domènech» anuncia la provisió de la plaça de director de les seves escoles mitjançant unes oposicions les quals es regiran per les següents bases:

1.ª Els opositors hauran d'acreditar:

Ésser espanyol.

Haver complert l'edat de 25 anys i no passar dels 45 el dia de la presa de possessió.

Estar al corrent amb l'obligació del servei militar.

No sofrir cap defecte físic, segons s'indica en la R. O. del 15 d'abril de 1908.

2.ª Podran pendre part en aquestes oposicions els que tinguin el títol de mestre superior i els que siguin llicenciats en Ciències o Filosofia i Lletres, posseint, demés, el certificat d'aptitud pedagògica.

3.ª El Patronat de les «Escoles Domènech» es reserva el dret d'averiguar, per quants mitjans cregui convenients, les condicions morals i de civilitat dels opositors.

4.ª Els opositors podran presentar els treballs que sobre problemes d'ensenyament i educació haguessin publicat o conservin manuscrits i documents acreditatius dels treballs o missions que en l'exercici pràctic de les dites activitats hagin realitzat.

5.ª Les instàncies, degudament documentades, es presentaran dirigides al president del Patronat de les Escoles Domènech, a la Secretaria, situada provisionalment a les oficines de la Comissió Municipal de Cultura (Casa Ajuntament de Barcelona) fins el dia 8 de maig durant les hores hàbils d'oficines.

6.ª El Patronat de les Escoles Domènech, el qual exercirà de Tribunal en aquestes oposicions, avisarà amb vuit dies d'anticipació el lloc, dia i hora en què es celebraran els exercicis corresponents.

INFORMACIÓ

7.ª L'opositor que resulti nomenat per a exercir el càrrec de Director de les Escoles del Patronat Domènech, gaudirà el sou anyal de 4.500 pessetes des del dia que prengui possessió del càrrec, i tindrà les obligacions i drets que s'indiquen en el Reglament pel qual hauran de regir-se les esmentades escoles i pels Estatuts de la Fundació en co que aquell no modifiqui.

MESTRES PENSIONATS. — L'Ajuntament de Barcelona, en compliment del llegat que don Josep Pelfort féu a la ciutat de Barcelona, obre un concurs entre els alumnes de l'Escola Normal de Mestres d'aquesta ciutat per a pensionar-ne dos amb l'objecte d'estudiar institucions pedagògiques de l'estranger, el qual concurs es regirà amb subjecció a les següents bases:

Base primera: Podran pendre part en aquest concurs els alumnes oficials i lliures que, havent cursat llurs estudis a l'Escola Normal de Mestres de Barcelona, els acabin en els exàmens ordinaris de fi de curs de 1918-19.

Base segona: Dels alumnes que es presentin a aquest concurs el Tribunal en designarà dos que passaran a estudiar l'organització i funcionament de l'Ensenyament primari de la ciutat de Ginebra, havent de seguir a la vegada els estudis sobre ensenyament primari que es cursen a l'«Institut de les Ciències de l'Educació». (Institut J. J. Rousseau) de la mateixa ciutat, i utilitzant els serveis de la dita institució com a centre d'investigacions i informes pedagògics relacionats amb l'organització escolar de l'esmentada ciutat.

Base tercera: Cadascun dels dos concursants designats pel Tribunal hauran de començar les seves tasques a Ginebra el dia primer d'octubre pròxim i gaudiran per espai d'un any d'una pensió mensual de 250 pessetes pagadora per mesos anticipats, disposant de la quantitat de 250 pessetes per a despeses de viatge i de 750 per a l'import de matrícules i adquisició de llibres.

Base quarta: Acabat el termini els dos alumnes pensionats hauran de presentar en el termini de tres mesos una Memòria amb el resultat de les investigacions i estudis realitzats i de tots els treballs pedagògics que hagin realitzat durant llur permanència a Ginebra.

Base quinta: El pensionat que, en vista dels treballs presentats,

hagi realitzat, a judici del jurat, una tasca de major aprofitament, rebrà un premi de 4.000 pessetes.

Base sisena: Els concursants hauran de presentar: a) certificat d'haver cursat i acabat llurs estudis a l'Escola Normal de Mestres d'aquesta ciutat en els exàmens ordinaris del curs de 1918-19, amb expressió de les qualificacions obtingudes en cadascuna de les assignatures que comprèn la carrera b) Una relació degudament justificada dels estudis complementaris que hagués realitzat en institucions pedagògiques de caràcter oficial o particular, indicant el grau d'aprofitament de cadascun d'ells. c) Certificat de posseir l'idioma francès. d) Una Memòria sobre la forma de realitzar els seus estudis o investigacions a la ciutat de Ginebra.

Base setena: El Tribunal es reserva el dret de constatar, per quants mitjans cregui oportuns el coneixement que de l'idioma francès tinguin els concursants, o d'obligar a seguir un curs de perfeccionament del dit idioma, si ho considera convenient, als dos concursants als quals s'adjudiquin les pensions.

Base vuitena: L'Ajuntament podrà delegar en una persona resident a Ginebra el Patronat a favor dels dos estudiants pensionats.

Base novena: El Tribunal estarà integrat per dos regidors, un professor de l'Escola Normal de Mestres d'aquesta ciutat, designat pel Claustre de la mateixa; don Cassimir Casagran, marmessor, i don Manuel Ainaud, director de l'Assessoria tècnica de la Comissió de Cultura.

Base desena: Les instàncies optant a aquest concurs hauran de presentar-se degudament documentades en el Registre de la Secretaria Municipal abans de les dotze del dia 30 de juny.